

EL MIRALL

núm. 97

500 ptes

Dossier

Els nacionalismes després
de les eleccions basques

Semblança

La història
del professor Hillgarth

Reportatge

L'Espai Mallorca, una
plataforma de difusió cultural

RIERA FERRARI 98

ROCA D'IB

Seccions: art, llibres, cinema, música i ecologia

Si estimes Mallorca, què t'estimes més?

Protegir el litoral o urbanitzar més?

Pot Mallorca aguantar les quasi 100 noves urbanitzacions que a vorera de la mar es tenen previstes per donar cabuda a més de 112.000 noves places turístiques i de segona residència?

El Consell de Mallorca com la majoria de mallorquins creu que no. Considera aquest creixement desproporcionat i insostenible, per la ja preocupant ocupació urbanística que pressiona els recursos naturals, com l'aigua, el paisatge i les platges.

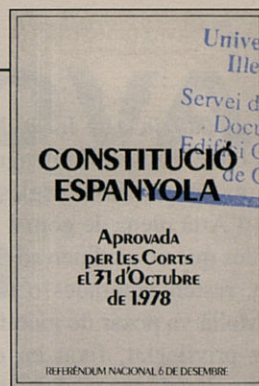
Mallorca necessita un impuls progressista, una mesura cautelar pel bé dels que estimen Mallorca, per això el Consell de Mallorca adoptà la "moratòria urbanística" que permetria plantejar un futur de qualitat per a tots i no per a alguns.

*I tu, si estimes Mallorca,
què t'estimes més?*

**Pla
territorial
de Mallorca**

Consell de Mallorca

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, Pral. 2a
07001 Palma
President: Ferran Gomila
Editor: Mateu Morro

**Producció, administració
i publicitat:**

C/ de la Impremta, 1
07001 Palma (Mallorca)
Tel.: 971 725937
Telefax: 971 719385
Apartat de correus 179
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmau)
08003 Barcelona

Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Adreça de l'OCB a Internet
<http://www.partal.com/ocb>

Director:
Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:
Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:
Tomeu Martí i Florit

**Consell de redacció /
col·laboradors**
Francesc Bujosa
Catalina Valriu
Antoni Ginard
David Ginard
Antoni Marimon
Biel Mesquida
Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

**Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels autors.**

Coberta: Riera Ferrari

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Carles Oubiña

Maquetació i fotocomposició:
Documenta Balear SL

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma.
Tel.: 971 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

Dossier 5

CAP A UNA NOVA TRANSICIÓ

Pere Martí, Sebastià Verd, Gregori Mir i
Josep Camps són els articulistes que participen
en el dossier sobre els nacionalismes
i la Constitució que presenta aquest
número d'*El Mirall*.

4 Editorial

14 Reportatge

L'Espai Mallorca,
per Sebastià Alzamora.

Semblança 24

El professor Hillgarth és
retratat literàriament per
Gabriel Ensenyat

Ecologia 25

El medi ambient, a poc a
poc, comença a formar
part de tots els estaments
de la societat. El món sin-
dical no és aliè a aquesta
preocupació. Francesc
Lillo és l'autor de l'article
d'aquesta secció.

Entrevista 27

PERE OLLERS, PRESIDENT D'ARCA

Des del passat mes de maig, Pere Ollers és el president
de l'Associació per a la Revitalització de Centres Antics.
Ell és el protagonista d'una entrevista en profunditat
que li fa Joan Fullana.

Miscel·lània d'actualitat 21

Un breu noticiari i una
sèrie de reflexions sobre
diferents fets de l'actualitat
balear formen la secció de
miscel·lània

Societat 34

Mateu Morro entrevista
Antònia Ordines, autora
del llibre *Caramells de
l'Auba*, una evocació
de la infantesa feliç.

Notes literàries 18

Ramon Picó i Joan
Torrendell, dos autors
recuperats, per Antoni
Nadal

I-IV Notícies de l'Obra

Itineraris 40

POLLENÇA, UN CENTRE DE GRAN TRADICIÓ CULTURAL

Gaspar Valero ens convida a visitar Pollença,
una vila amb molts de punts d'interès monu-
mentals i urbans. Aquest itinerari forma part
del programa *Conèixer la Part Forana*

Tendències

Música

Àlex Volney..... 41

Art

Cristina Ros..... 43

Cinema

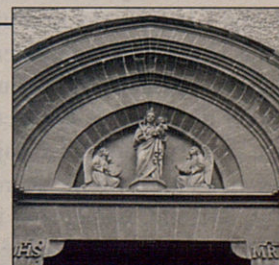
Pau Rosselló..... 46

Llibres

Biel Mesquida..... 48

La Botiga

El Mirall..... 50

Josep Melià

Les paraules de Josep Melià sobre el futur de la llengua catalana, dites dins l'església parroquial d'Artà plena de gom a gom, són paraules que no es diuen sovint i, si es diuen, resten ignorades o tergiversades. Melià va posar de manifest el caràcter privilegiat, fixat en el procés constitucional, que té el castellà en relació a les altres llengües, i de quina manera això nega la convivència entre pobles iguals. Melià, ras i curt, afirmà que caminam cap a una realitat cultural annexionista sorgida d'un model colonial. Una vegada més, tornà a dir la veritat. La veritat irrefutable que sols es pot combatre amb el silenci.

Amb la investidura de Josep Melià com a doctor honoris causa de la Universitat de les Illes Balears, es va fer justícia a una obra i una vida plenes d'amor a Mallorca i la seva cultura. Melià forma part, per mèrits indiscutibles, del grup dels patriotes il·lustres com Guillem Forteza, Joan Estelrich, Gabriel Alomar, Miquel Ferrà, Emili Darder, Francesc de Borja Moll o Josep Maria Llompart. Representa un raig de lucidesa en una terra que sovint té difícil generar reflexions d'un cert abast.

Som un país amb pocs referents i ara i adés els que tenim ens són amagats —els que tenen cura que el procés colonial faci la seva via se n'encarreguen. Malgrat tot, la figura personal, la identificació col·lectiva d'uns determinats valors expressats en unes biografies concretes és insubstituïble. Desgraciat d'aquell poble que no pot retrobar-se a ell mateix en els seus mil·lors homes. I Josep Melià ens aporta l'esforç intel·lectual més consistent per tal d'interpretar la realitat balear actual i la formulació d'una proposta molt sòlida de recobriment nacional. La seva paraula esdevé una fecunda llavor d'esperança col·lectiva. Per això, el nostre principal objectiu ha de ser que Josep Melià no resti reconegut, doctorat, homenatjat i, tot seguit, oblidat. Melià ha estat i és un pensa-

dor: un home modern, un humanista, un creador d'idees i un treballador incansable al servei del país; la seva obra és imprescindible en la tasca de bastir un país més lliure i més cons-

cient del seu protagonisme en la història. Per això, per amor a la terra, com a petit homenatge a Melià, cal rellegir-lo i repetir amb ell que sabrem ser fidels a la llengua d'aquest poble.

Entre dos nacionalismes

En aquest número d'*El Mirall*, hi tractam el debat suscitat sobre l'articulació de l'Estat espanyol. Un cop més s'ha aixecat la polseguera de les declaracions i contradiccions, i hom ha pogut copsar la simplicitat d'una certa manera de pensar. La crispació, la visceralitat, l'insult i l'estretor mental han esdevengut el mètode comunicatiu per excel·lència d'aquest pensament.

Com tantes altres vegades en la història contemporània, s'aixeca una legió de veus airades cada cop que s'esmenta el que és palès: la realitat plurinacional de l'Estat. Vivim l'enfrontament de dos nacionalismes oposats: un amb una càrrega alliberadora i l'altre esdevengut una pura ideologia reaccionària. El nacionalisme democràtic de les nacions secularment potejades s'ha de veure amb el pensament excloent de l'unitarisme espanyol.

Han tret la constitució com si fos el bastió sagrat de l'essència mil·lenària de la pàtria. Però la constitució, malgrat tot, no és la darrera perfecció normativa possible en un marc democràtic. Ningú no la pot presentar com una fórmula acabada. És tan sols allò que ha pogut donar de si el procés de democratització pel que fa al reconeixement de la diversitat nacional. Hem arribat a la fórmula d'un estat nacional espanyol *comú* que admet formes descentralitzades —les autonomies— fins i tot amb un considerable nivell d'autogovern, però que no permet l'exercici de la sobirania política ni garanteix el futur de les llengües i cultures no castellanès. Ja és hora de plantejar-se superar aquesta situació

injusta i anar cap al reconeixement de la plurinacionalitat de l'Estat.

El nacionalisme espanyol —denominam així la ideologia que regeix l'actuació dels partits i institucions espanyoles— no està preparat per reconèixer la realitat. Com els serbis que no poden entendre Sèrbia sense Kosovo —el fet que la majoria de kosovars siguin albanesos per a ells no és important—, la desgràcia de l'integrisme hispànic és que no es pot entendre a si mateix sense l'assimilació nacional dels pobles de cultura catalana, basca i gallega. La *unitat de destí* està predeterminada per qüestions no històriques, místiques, que no tenen res a veure amb la voluntat expressada per la població. La política espanyola viu aquest ambient de continuïtat del pensament reaccionari, que tan clarament va contribuir a l'agressió militar de 1936. Els primers damnificats d'aquesta ideologia imperialista són ells mateixos. La política espanyola sembla terra eixorca. Tot allò que és crític, renovador o que apareix amb esperança en el món de les idees, té difícil arrelar en l'ermàs de les essències. El primer que ja no pot arrelar és una concepció democràtica de l'estat, ja que en darrer terme la raó de l'estat està estalonada sobre la imposició i el dret de conquesta. I com més es remenen dins el devessall de l'essencialisme hispànic, més s'hi enfonsen. Democràcia i respecte als drets nacionals dels pobles són dos elements inseparables, i mentre les forces polítiques espanyoles no ho entenguin així restaran presoneres dels seus propis monstres.

CAP A UNA NOVA TRANSICIÓ

FOTO: EFE

Signatura de la Declaració de Barcelona.

El dossier d'aquest número d'El Mirall aprofundeix en un assumpte que, després de les eleccions al País Basc, torna a estar d'actualitat als mitjans de comunicació alhora que

ressuscita un vell debat: els nacionalismes i la revisió de la Constitució. Hi aporten la seva visió d'aquest tema Pere Martí, Sebastià Verd, Gregori Mir i Josep Camps.

DOSSIER
...

La segona transició

Aquests dies fa justament vint anys que va ser aprovada la Constitució de 1978, que convertia l'Estat espanyol en un estat autonòmic.

Mitjançant aquest text articulat s'intentava satisfer les aspiracions de reconeixement diferenciats de tres de les quatre nacions que avui conviuen sota una mateixa

administració: la catalana, la basca i la gallega. Per entendre'ns, l'estructuració autonòmica de l'Estat no es va fer per resoldre les inexistents –per absurdes– aspiracions d'autogovern de la Rioja o Melilla, sinó per respondre a una demanda de reconeixement per part de les tres nacions esmentades.

Aquest reconeixement no partia, d'entrada, d'un pacte bilateral entre dues sobiraniaes nacionals, sinó que es basava en la cessió d'una sobirania que continuava sent única, l'espanyola, envers un poder inferior, que, amb comptagotes, va anar rebent una certa capacitat de gestió, més notable a les autonomies anomenades històriques. Per mirar d'esmoreir un previsible descontentament, es va introduir en el redactat constitucional la distinció entre nacionalitats i regions com una porta oberta per veure si, en un futur, en virtut d'una interpretació generosa de la legislació, es podia anar consolidant aquest reconeixement diferenciats. Durant aquest procés es van haver de pagar diversos peatges. Un dels més significatius, per com ens afecta

a nosaltres, va ser la fragmentació administrativa de les diferents nacions en diverses comunitats autònomes, amb la prohibició explícita –i dubtosament democràtica– de poder-se federar si així ho decidien democràticament els ciutadans de cada territori. És el cas del País Basc i Navarra, i el cas dels Països Catalans, dividits a més per diferents graus d'autogovern: un de discret a Catalunya, contra un de gairebé invisible al País Valencià i a les Illes. Les circumstàncies del moment –llegiu-hi *so-roll de sabres* o impotència dels nostres polítics– van impedir reconèixer altres drets democràtics, com el dret a l'autodeterminació o

a plasmar un veritable reconeixement de la pluralitat lingüística i cultural en peu d'igualtat.

Vint anys després, el model d'estat pactat durant la transició i dibuixat en la Constitució de 1978 fa aigües. Els dèficits de partida que tenia el model s'han anat

accentuant durant aquestes dues dècades. S'han anat llimant o fent desaparèixer els pocs elements d'heterogeneïtat que permetia la llei

en benefici de l'homogeneïtzació, mitjançant una interpretació clarament restrictiva i centralista –loapitzant– del text constitucional o a través d'una legislació bàsica que ha anat laminant el poc gruix competencial dels estatuts basc o

català. La diferenciació primera entre nacionalitats i regions ha quedat diluïda en un espès i amarg *café per a tots*. Fins i tot, no han dubtat a augmentar el nombre de nacionalitats per acabar d'aigües el *café* i així hem vist que algunes regions espanyoles com Andalusia o Aragó esdevenien de la nit al dia nacions.

El resultat és que ara encara les aspiracions d'un reconeixement jurídicopolític diferenciats per a les nacions catalana, basca i gallega continua sent una assignatura pendent, perquè a la transició no va quedar aprovada ni tampoc vint cursos polítics posteriors han servit per recuperar-la. Tot al contrari. Les contradiccions continuen sobre la taula i els esdeveniments que hem viscut durant els darrers mesos, des de la Declaració de Barcelona fins a la treva

No han dubtat d'augmentar les «nacionalitats» per acabar d'aigües el café

...

EL MIRALL

AMB EL SUPORT DE

GOVERN BALEAR

d'ETA, ens demostren que tot està obert i que molt possiblement abordar-les requerirà obrir una segona transició.

La voluntat d'obrir aquesta segona transició no sortirà, evidentment, de l'Estat ni dels grans partits estatals, sinó que tornà a sortir des de la perifèria, des de les nacions, tal com va passar a les darreries del franquisme quan els moviments nacionalistes van ser el motor del canvi democràtic i territorial de l'Estat, al costat dels moviments socials, avui ja pràcticament liquidats o anestesiats. La treva d'ETA s'està configurant com l'espuma que precipitarà aquesta segona transició, ja que la desaparició de la violència obrirà un debat que, més enllà de les solucions penitenciàries, abordarà també les causes polítiques del conflicte, que no són altres que les que deriven de la discussió sobre la sobirania i la territorialitat.

Aquells que avui diuen que s'ha de separar el procés de pau de les reivindicacions polítiques o són ingenus o tornen a caure en l'error pervers i interessat de negar caràcter polític al conflicte basc. És evident que hi haurà etapes, i que potser cal-

Les eleccions basques marquen una nova etapa política. (EFE.)

drà establir diferents nivells de converses, però si honestament es vol que desaparegui definitivament la violència, han de desaparèixer les causes que la provoquen. La majoria de bascos van votar a favor de resoldre políticament el conflicte i va donar una majoria clara als partits signants de la Declaració de Lizarra. I les decisions democràtiques haurien de ser inapelables, sobretot tenint en compte que les autonòmiques del passat 25 d'octubre es van celebrar en clau de plebiscit perquè així ho van voler el PP i el PSOE.

Malgrat el veredict de les

urnes del País Basc, tampoc no cal llançar les campanes al vol. Les resistències a obrir una segona transició que acabi provocant una reforma de l'actual marc jurídic vigent són i continuaran sent molt fortes. Poster ja no tenim *soroll de sabres*, però tenim els fantasmes mediàtics, els esperits d'Ermua o els vidalquadristes de dreta i esquerra, que continuen impregnant el substracte eternament jacobí de la nació espanyola. Malgrat això, els Països Catalans no poden quedar al marge del tren de la segona transició. Hi hem de pujar sense complexos, evitant

repetir les renúncies de fa vint anys. Si aquesta nova fase s'aborda només en clau de relectura del que ja es va pactar a la fi dels setanta, ens tornarem a quedar a mig camí. Aquesta vegada cal forçar un canvi de contracte, canviar l'antic per un de nou, que ha de tenir tres clausules bàsiques: sobirania compartida, reconeixement de la territorialitat i dret dels pobles a decidir lliurement el seu futur. Així podrem decidir democràticament on volem estar. I si no, seran ells els que ens hauran obligat a trencar el contracte.

Pere Martí

Optica Susa
MULTIOPTICAS

50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI

carrer dels Oms, 26
 Tel. 971 72 15 57
 07003 Palma de Mallorca

Mallorca davant l'autodeterminació

Mallorca i el conjunt de les illes Balears viuen anys decisius per redefinir el seu futur. A hores d'ara, aquesta és una asseveració que ningú no gosa posar en dubte. Han estat anys, massa, durant els quals la societat mallorquina ha viscut en plena expansió desenvolupadora i, com a conseqüència d'això, ha destruït els seus

fonaments, de manera que avui ens trobam amb una situació de desestructuració social i de pèrdua de la identitat que fan molt difícil que aquesta societat pugui gaudir del protagonisme que li pertoca tant a l'Estat espanyol com a Europa, per a la qual les Illes gairebé no passen de ser un gran imperi per als negocis turístics o immobiliaris.

Els primers crits d'alarma sorgiren ja en la dècada dels seixanta, coincidint en ple *boom*, i continuaren en la següent. Era evident que llavors la manca de democràcia impedia consolidar cap procés de presa de consciència, però això no és excusa davant la història. Ningú no reaccionà a temps, ni abans ni tampoc en els primers anys de democràcia i d'autonomia. Un cop rere l'altre, les eleccions han marginat nacionalistes i autonomistes per atorgar el poder a la dreta més conservadora, que a les Illes era, i pot ser que sigui encara, enemiga a mort dels nacionalismes. Creu aquesta dreta, amb tota raó, que la defensa de la identitat dels mallorquins i la seva plasmació en un projecte nacionalista hauria estat un ele-

ment de cohesió social amb el qual el desenvolupament esdevenia impossible. I això no convenia. Aquest és el panorama que defineix la situació: la impossibilitat, si més no fins ara, d'estructurar una societat en funció d'una identitat col·lectiva que li permeti cohesionar-se i plantejar polítiques solidàries entre tots els membres del col·lectiu i, més enllà, redefinir la seva relació –ja en pla d'igualtat– amb la resta de pobles, nacions o, fins i tot, estats, amb els quals s'ha compartit una història i, sobretot, s'ha de compartir el futur. No obstant això, la situació actual sembla diferent. En els darrers anys la societat mallorquina és conscient

Les eleccions han marginat nacionalistes i autonomistes

que ha de baratar el seu model de desenvolupament i, tot i que pareix que el sentiment nacionalista és encara minoritari, quelcom es belluga. Al capdavant, l'interès per la protecció mediambiental i la decisió de no permetre que l'urbanisme s'estengui formen part d'aquesta presa de consciència ja que, no debades, el territori i la llengua són els

principals trets que configuren, o contribueixen a reconèixer, una identitat.

D'altra banda, els esdeveniments exteriors ens condicionen i, en aquest sentit, és probable que ens condicioni favorablement. La nova situació creada en el País Basc fa pensar que una manera diferent d'entendre

les relacions entre les comunitats autònomes i l'Estat és a punt de reeixir. Ja des d'abans de les eleccions basques, a partir de la Declaració de Barcelona i, sobretot, de la treva d'ETA, sembla que s'hagués aixecat la veda sobre una qüestió tan delicada com és el reconeixement del dret a l'autodeterminació. No hauria de ser així, però és evident que, malgrat que sigui reconegut a la Declaració dels Drets Humans, era gairebé tabú per a la major part de mitjans de comunicació estatals que, llevat de poquíssimes excepcions, o no en parlaven o si ho feien era per fer-ne un rebuig absolut. Els partidaris de l'autodeterminació eren qualificats, en el millor dels casos, d'irresponsables, i de donar suport al secessionisme propugnat per les pistoles.

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

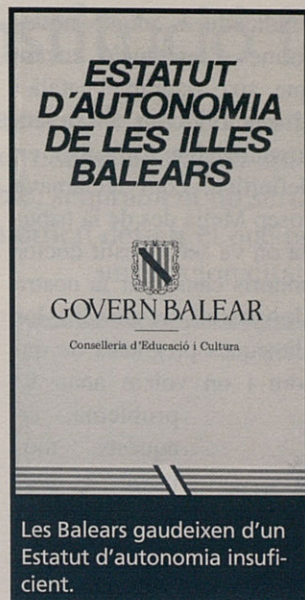
Ses Piules

Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 971 71 80 37

Ara, en canvi, s'ha vist que no és així. La possibilitat de pau a Euskadi ha permès iniciar un debat que, en el fons, el que pretén no és tant l'exercici extrem de l'esmentat dret sinó canviar l'estructura de l'Estat per incrementar les competències de les comunitats autònomes o, si més no, de les anomenades nacionalitats històriques. En el camí cap a la unitat europea és molt difícil pensar que l'independentisme compti amb suports majoritaris –fins i tot en el País Basc– de manera que d'allò que és parla és, en realitat, de pactar unes noves normes de convivència a l'Estat i, més enllà, de la integració de la plurinacionalitat espanyola en la Unió Europea.

No hi ha dubte que les actuals circumstàncies polítiques, sobretot si ETA decideix abandonar definitivament la lluita armada, permeten abordar aquestes qüestions sense cap mena de temor. En el nacionalisme, fins ara, ha predominat la reivindicació de reclamar uns drets tan naturals com són l'ús normalitzat de la pròpia llengua i, d'altra banda, el victimisme, entenent com a tal la permanent mobilització en demanda

d'una autonomia fiscal pràcticament absoluta que, de vegades, fins i tot, frega la insolidaritat. És a dir, l'objectiu era tant reclamar drets indiscutibles (la llengua, la cultura, etcètera) com d'altres que, si més no, haurien de ser objecte d'una negociació i no d'una imposició. Per això mateix, és o hauria de ser totalment inadmissible que només es pugui negociar amb l'Estat central des de posicions de força, sigui a través de la violència o, democràticament, per la peremptòria necessitat que tenen els principals partits estatals de comptar amb el suport dels nacionalismes perifèrics.

És inadmissible perquè l'única cosa que s'aconsegueix d'aquesta manera, i que funciona a Espanya, és l'enfrontament sistemàtic entre un nacionalisme central, és a dir, espanyol, i els nacionalismes perifèrics. Per tant, parlar de reformar la Constitució per incloure-hi el dret a l'autodeterminació o, senzillament, interpretar que aquest dret ja hi és implícitament reconegut pels acords internacionals que recull la pròpia Carta Magna significa, ni més ni manco, voler canviar les regles de joc, fer, en definitiva, que les relacions entre les comunitats i l'Estat central siguin horitzontals i no verticals com fins ara.

Aquest és, potser, un resum de la situació actual vista des d'una perspectiva global de l'Estat, però... i mentre tant, què passa a Mallorca, on de rebot els partits nacionalistes també s'han sumat a la Declaració de Barcelona i, en conseqüència, reclamen que el dret d'autodeterminació inclogui també a les Illes? Per una part, sembla clar que els nacionalismes

històrics, sobretot Catalunya i el País Basc, voldrien ampliar el seu sostre competencial fins a arribar quasi a la independència dins de la Unió Europea, però que no desitgen que aquest plantejament sigui igualment vàlid per a la resta de comunitats autònomes. No volen, en definitiva, el *café para todos* i això, per tant, deixa les Illes Balears fora d'aquest moviment centrípet, ja que, endemés, resulta molt improbable que els nacionalistes illencs puguin convertir-se en força majoritària a curt o mig termini. Com diu Josep Melià, és una llàstima que el nacionalisme mallorquí no hagi sabut o pogut articular un missatge clar, un objectiu que fossin capaços de cohesionar la societat. Però la

realitat és aquesta. No hi podem fer res més que treballar per al llarg termini.

Cal treballar, en definitiva, per impedir

que el fort creixement demogràfic experimentat per mor del nou *boom* de turisme residencial no acabi per esborrar els darrers senyals d'identitat de la nostra so-

El problema és la pèrdua de la identitat col·lectiva de Mallorca

**exco
leta**
Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**exco
leta**
Gianni Rodari

cietat. Cal ser conscients que en aquests moments es produeix una nova onada immigratòria que reforçarà inevitablement el pes dels castellanoparlants sobre els catalanoparlants –que en un mig termini podríem deixar de ser majoritaris, si no ho hem deixat de ser–, i, sobre-tot, una nova immigració d'elit, els estrangers –amb un extraordinari pes alemany–, que poden fer valer la força econòmica per defensar els seus propis drets de minoria. De fet, lingüísticament, és clar que l'atenció que ja reben en aquests moments és molt més important que no la que els mallorquins semblam disposats a donar-nos a nosaltres mateixos. I, en qualsevol cas, tot fa pensar que si hi ha una integració cultural aquesta es farà a través del castellà. El moment és delicat. La consciència actual és superior, però les traves són més difícils que mai perquè la manca de vertebració entorn de la pròpia identitat ha provocat que aquesta es fes a través d'altres elements –una cultura diferent, un afany desmesurat de riquesa i, com a conseqüència, la venda massiva de la propietat...– contra els quals cada pic serà més difícil lluitar.

Per això, allò que millor beneficiaria les Illes seria que aquest debat sobre l'autodeterminació acabàs no només en el reconeixement del dret, tant se val si és a través de la reforma o, com diu Jordi Pujol, d'una relectura de la Constitució, sinó que a partir d'aquí les nacionalitats històriques fossin capaces de pactar amb la resta de comunitats una nova estructura de l'Estat, que tant de bo fos federal, que satisfés tothom. En realitat el que ens ha d'interessar als mallorquins en aquests moments és reforçar les polítiques culturals que ens permetin cohesionar la societat, ja que per poder negociar en un plànol d'igualtat és important disposar de força electoral, però, sobre-tot, allò que és imprescindible és una clara acceptació de la pròpia identitat. Tenim una urgent necessitat de guanyar temps, de refer el missatge nacionalista per fer-lo realista, perquè, en definitiva, sigui més pragmàtic, tot i que en aquest camí perdi equipatge rein-

vindicatiu i adopti noves formes d'integració, encara que, això sí, amb el català i el territori com a senyera irrenunciable. Cal saber, en definitiva, com reclamava Josep Melià des de la tribuna on va ser investit doctor honoris causa per la nostra Universitat, respondre les clàssiques preguntes de qui som i on volem anar. El

problema, en aquests moments, és, precisament, la pèrdua progressiva de la identitat col·lectiva de Mallorca i de les altres illes, sense la qual l'exercici de l'autodeter-

minació sona quasi ridícul. A nosaltres, per tant, dins d'aquest transcendental debat, ens correspon un paper gairebé d'espectadors, tot i que desitjaríem que fos d'uns espectadors disposats a fer un paper actiu en un futur no massa llunyà. Per això, pragmàticament, la solució que més convendria a les Illes seria la transformació d'Espanya en un estat federal que donàs cabuda a totes les reivindicacions nacionals sense desfer la famosa unitat que, interpretada

des de l'anomenat espanyolisme, ha estat i continua essent un gran maldecap per a tots aquells que defensen la diversitat. En definitiva, el que ens hauria d'interessar no és tant fer-nos enfora de la resta de l'Estat com un nou marc que ens permetés vertebrar una societat solidària amb ella mateixa (l'actual, com es veu en les discussions sobre el model territorial, dista molt de ser-ho) i solidària, també, amb totes les comunitats i nacions integrades a l'Estat espanyol. No hi dubte, o almenys jo no en tenc cap, que la millor manera que té la societat balear d'autodeterminar-se és recuperar l'orgull de constituir una comunitat diferenciada que li permeti, en el moment que ho decideixi, fer un paper principal tant davant la resta de l'Estat com en el món. Per tant, el nacionalisme que cal defensar és aquell que vol la integració i no el que parla d'utòpiques secessions, és a dir, aquell que creu en l'autodeterminació com a garantia que cap altre nacionalisme (perquè al final hem de concloure que, de nacionalisme, n'hi ha de moltes castes) li imposarà res des de fora i a la força.

Sebastià Verd

•
*La solució que
més convendria a
les Illes seria la
transformació
d'Espanya en un
estat federal*
•••

EL MIRALL

AMB EL SUPORT DE

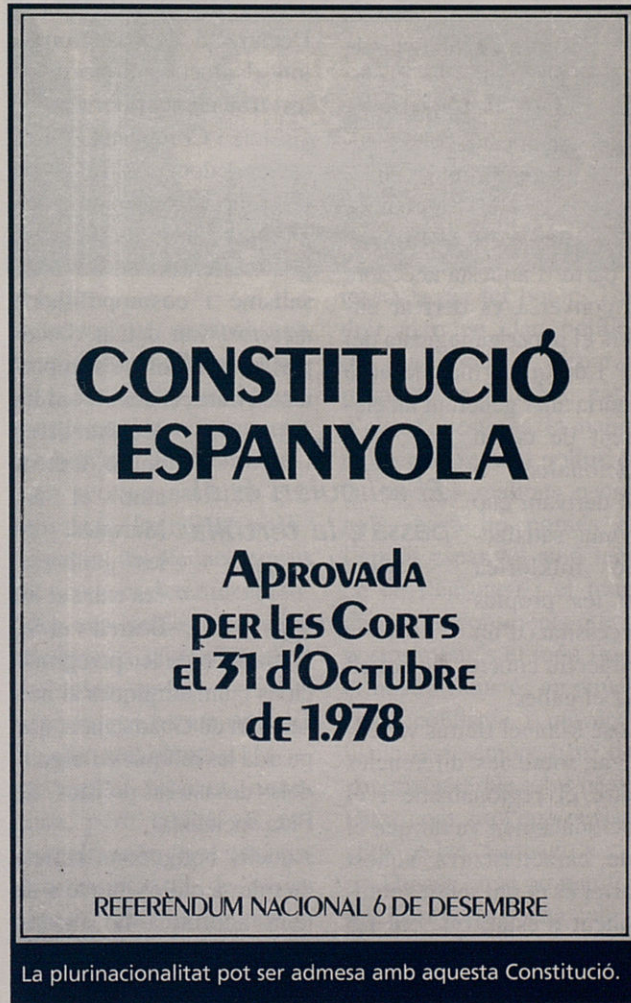
Consell de Mallorca

Constitució i nacionalismes

En primer lloc, ens hauríem de posar d'acord sobre què entenem per nacionalisme. Si això fos possible, segurament no seria tan difícil definir el que és una nacionalitat,

una nació i un estat. Però, aquest plantejament no és realista perquè, en segon lloc, ens hauríem de demanar si s'hauria de convidar el nacionalisme castellà-andalús al debat.

Tot plegat és una qüestió ben complexa que després de vint anys de Constitució democràtica, encara no té una alternativa clara. I potser les coses han anat més bé que malament per aquesta ambigüitat constitucional. Ambigüitat que ha fet possible una jurisprudència que ha intentat palliar les mancances o falta de claredat del text bàsic. Crec que és ben interessant recordar com, no fa gaire, l'actual president del Tribunal Constitucional deia que amb aquesta Constitució, des del punt de vista de les autonomies, tot és possible menys la separació. I, en relació a allò que és una nacionalitat, és interessant saber que un dels ponents de la Constitució, Miquel Roca i Junyent, ha dit que si no es va definir el terme va ser per mor del País Valencià i les Balears que, pel que sembla, serien dos híbrids nacionals. Potser el mateix Roca, o algun altre ponent, hauria d'explicar amb més amplitud el significat real del que això significa. Personalment seria molt gratificant ja que podria entendre coses que encara no puc acabar de racionalitzar, però sí intuir, respecte a l'Estatut de les Balears o del País Valencià. El problema que ara plantegen determinats partits polítics de Catalunya, Euskadi i Galícia no sols s'ha d'em-

La plurinacionalitat pot ser admesa amb aquesta Constitució.

marcar dins aquella ambigüitat constituint sinó també dins una nova conjuntura històrica, inimaginable fa vint anys tal com s'ha produït. Em referesc a la Unió Europea i la moneda única, i tot el que significarà d'harmonització fiscal i competitivitat dins un espai econòmic enorme. Jo som d'aquells que sempre han cregut que, fins i tot sense partits nacionalistes, les regions més avançades —d'Espanya,

per exemple— per raons derivades del nou marc europeu a la curta o a la llarga es veurien obligades a reconsiderar el seu paper dins l'Estat, que ja no és l'estat tradicional una vegada que ha perdut el monopoli monetari i el seu sistema de defensa i s'ha integrat en una estructura supranacional, sinó que és un estat que resta i restarà amb una sobirania molt limitada. La plurinacionalitat de l'Estat no sols és un desig d'una

part molt considerable de l'opinió pública de les nacionalitats històriques abans citades, sinó que pot ser admesa perfectament amb aquesta Constitució. D'altra banda, aquesta és una vella qüestió. Ja fa més d'un segle que des de Catalunya i Mallorca sorgiren veus que explicaven que no cal confondre l'estat amb la nació o la nacionalitat i abogaren per allò que llavors es deia, i que pens que encara es pot seguir utilitzant, estat compost, que no crec que sigui exactament igual a allò que ara es diu federalisme asimètric (hi ha molt pocs federalismes autèntics). Pensem una altra volta amb la conjuntura que s'obre amb la Unió Europea. Resultarà o pot resultar una situació ben paradoxal. És la següent: nacions/estats allò que faci referència a la seva concepció nacional o identitària. En canvi, aquí, Catalunya, per citar-ne un exemple prou clar, no la tindrà. Situats dins Europa, per què han de poder gaudir d'aquella autonomia (sobirania) uns determinats països i els altres, per no ésser estat, no gaudir-ne? Jo pens que aquesta serà una de les grans qüestions dels propers anys i que la Declaració de Barcelona no ha fet més que avançar. Per això, i tornant al que deia abans, vull creure que amb aquesta Constitució, potser fins i tot sense reformar-la,

Mirant cap al futur

Divendres 30 d'octubre, al vespre. Al voltant d'una taula, Xabier Arzalluz, Xosé Manuel Beiras i Pere Esteve feien el seu darrer sopar tertúlia a Santiago de Compostel·la. Jo vaig tenir la sort de compartir mantell, àpats i idees.

seria possible reconèixer, amb totes les garanties, la plurinacionalitat de l'Estat espanyol entesa com una unió de pobles diferents. I, probablement, el primer pas que s'hauria de fer seria en el camp cultural.

Per què els països de parla catalana no han de poder tenir una representació pròpia a la UNESCO? Estic ben segur que no cal reformar la Constitució perquè això sigui possible. (Tot i que no és gens fàcil, només caldria reformar la mentalitat d'alguns funcionaris.)

Però seria pecar d'ingenu deixar la qüestió en l'àmbit estrictament cultural. En un espai econòmic tremendament competitiu com és i serà la Unió Europea, la qüestió fiscal és i serà de primer ordre ja que el sistema d'economia de mercat necessita règims fiscals compatibles amb el nivell de riquesa i dinamisme econòmic de cada societat particular. Aquest dinamisme és el mateix a Catalunya, Galícia i Euskadi que a Andalusia, Extremadura o La Manxa? (Cal recordar que la LOFCA –finançament de les comunitats autònomes– no és més que una llei orgànica, per tant se'n pot fer una altra de diferent sense necessitat de reformar la Constitució). En definitiva, cultura i economia expliquen o segueixen explicant la necessitat d'entendre que Espanya és un Estat plurinacional. Deixem ara les raons històriques que també abonen en aquesta direcció. En tot cas, i com deia al principi, ens hauríem de posar d'acord sobre què entenem per nacionalisme.

Gregori Mir

Xabier Arzalluz va explicar l'anècdota que acabava de viure pels carrers de la ciutat. Un xicot compostel·là va acompanyar-lo una estona i, mentre caminaven, li va explicar que tenia dubtes entre votar el PP o el BNG. A partir d'aquesta anècdota la conversa va derivar envers el paper galleguista del PP i de quina manera això podria anar generant un element de cultiu nacionalista o bé derivant cap a una satisfacció folklòrica de les pròpies necessitats d'un col·lectiu concret, en aquells cas el gallec.

Xosé Manuel Beiras va teoritzar sobre les diferències entre el regionalisme i el nacionalisme i va dir que el que caracteritzava aquest darrer és el seu sentit i component d'estat, que cal reflectir políticament tant si és al govern –cas del PNB i CiU– com si és a l'oposició. Nacionalisme, concepte d'estat, nació, confederació, sobirania compartida... tot plegat una unió de conceptes que, sortosament, tornen a estar damunt de la taula de gran part dels debats d'aquest país. Tot plegat gràcies que tres forces polítiques nacionalistes, d'aquestes que diuen que tenen mentalitat provincial, van creure que calia pensar, dialogar i reflexionar

mirant cap al futur. Per això, van generar la famosa Declaració de Barcelona i tots els documents sorgits a les trobades posteriors de Gasteiz i Compostel·la. Les sàvies i doctes tertúlies de les ràdios i televisions i les pàgines dels diaris dels grans defensors de l'universalisme i cosmopolitisme *mesetari* van deixar d'ocupar-se de coses més importants i transcendentals com les

picabaralles del Sr. Cascos amb el Sr. Marqués, de les ganivetades entre el Sr. Borrell i el Sr.

El reliquiari és el passat, la tertúlia és el futur

Almunia o de les peregrinacions taumatúrgiques al nou santuari de Guadalajara, que guarda les relíquies d'alguns dels desastres polítics de l'era socialista.

Aquells botiguerets curts de mira a qui es culpava de tenir adormida la societat benestant i satisfeta del país acabaven de generar el debat més intens i ric que hem vist en molts anys. No era un debat fruit de la casualitat, era fruit d'una reflexió llarga i madurada que, pel que fa a Convergència, tenia antecedents públics i publicats en la conferència de Jordi Pujol a l'hotel Plaza de Barcelona, l'octubre del 96; en les dues primeres ponències del Xè Congrés del Partit, de novembre del mateix any, i en el document del Nou Horitzó apro-

vat l'estiu del 97.

I tot això que escric, com lliga? Una tertúlia a Compostel·la, un debat generalitzat a l'entorn del nacionalisme, un reliquiari socialista a Guadalajara... doncs, tal com lliga el passat amb el futur. El reliquiari és el passat; el debat, la tertúlia és el futur.

Catorze anys de govern jacobí van servir per consolidar una estructura de l'Estat que intentés preservar la unitat pàtria d'allò que havia volgut ser una "unidad de destino en lo universal" –abans ja hem parlat de l'universalisme *mesetari*– i evitar que la implantació de fons del model constitucional, bastant respectuós amb la diversitat de pobles que conformen l'Estat espanyol, trenqués els principis uniformitzadors tan estimats per les mentalitats jacobines dels dirigents socialistes avui paradigmàticament per Josep Borrell.

Pot semblar exagerat el que escric, però en el fons no ho és. Avui ningú no dubta que l'actual Constitució espanyola no va ser cap producte dels interessos de les forces polítiques ara representades pel PP, el Sr. Fraga no s'estava de recordar-nos que, quan poguéssim, la modificaria precisament en tot allò que pot tenir de respectuosa amb la diversitat nacional de l'Estat. Però els fets de la pràctica política legislativa i administrativa

dels socialistes van demostrar que tampoc no representava els seus ideals del que havia de ser l'estructura de l'Estat espanyol, ni tan sols per conduir-nos a un federalisme simètric que, dit sigui de passada, no és la nostra aspiració. Amagats per un fals debat de la solidaritat, de la igualtat, si més no per una insòlita defensa babeliana dels drets individuals, els socialistes i els seus entorns es van aplicar amb molta cura a desvirtuar i *loapitzar* el model generat pels constituents.

La Constitució del 78 és filla de la llarga lluita d'uns pobles que, tenint una realitat nacional autèntica, feia anys i panys que havien bregat per tenir-la reflectida en els textos legals que regien el conjunt polític de l'Estat espanyol. La Constitució del 78 és filla dels Part de la Ribera, els Macià, els Companys, els Cambó, els Aguirre i els Castelao, entre molts altres.

Fins aquí, el passat. Tornem a Compostel·la, a la tertúlia de divendres, i al debat: nacionalisme, nació, sentit de l'estat, sobirania compartida, diàleg, comunicació, participació, diversitat, identitat... nova cultura política. A partir d'aquí,

Xosé Manuel Beiras, Ignasi Farreres, Xabier Arzalluz i Pere Esteve, després de la Declaració de Barcelona. (EFE.)

el futur.

Hem volgut encarar una nova etapa i ho hem fet posant en solfa, analitzant, qüestionant conceptes que semblaven inadmissibles. Som molt conscients que hem de fer les nostres anàlisis partint del reconeixement del nostre caràcter identitari. Som uns pobles que som, que hi som, que volem ser i que volem ser-hi.

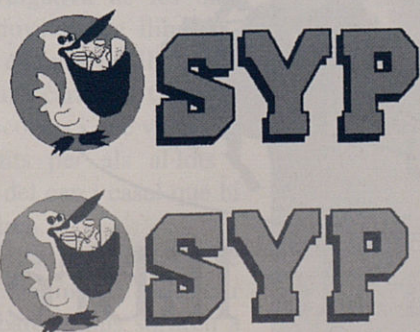
Això fa que hàgim de tenir els ulls molt oberts a la nostra realitat propera, immediata, però també als entorns del món en el qual ens movem per tal de poder seguir "sent" sense perdre el tren de la història, ni quedar convertits en quelcom folklòric i residual, en unes

reserves per fer bonic. Traudir això en clau política ens ha portat a tornar a posar sobre la taula, entre d'altres qüestions, la manca de reconeixement polític de les nostres realitats nacionals, però no només en l'àmbit espanyol sinó també en l'europeu i el mundial. Som conscients que el nostre món és el món i que el nostre futur és en aquest cosmopolitisme i universalisme que sempre hem tingut, malgrat que se'ns negui. Dites com ara "que pensesn ellos" o bé "Santiago y cierra España" mai no han format part de la nostra cultura cívica i política.

La nostra visió oberta ens obliga a generar encara més

debat per clarificar conceptes, per fer-los evolucionar, per implantar una nova manera d'entendre i fer la política, és el que en diem la nova cultura política. Una nova cultura indispensable perquè la societat en què ens movem s'instal·li en la necessitat d'assumir els canvis dels nous temps, canvis que ens porten a entendre el món com una gran casa comuna en la qual hem de créixer i realitzar-nos individualment i col·lectivament com a pobles que saben assumir els seus propis reptes, els reptes de la seva gent. Conceptes com sostenibilitat, multiculturalisme, globalització, diversitat, identitat, seran conceptes claus en el llenguatge polític dels propers anys. Ben a l'inrevés del que afirmen els nostres detractors, instal·lats en un mal denominat nacionalisme uniformitzador i estatalista unificador, que ha estat el causant de les tensions històriques, generalment bèl·liques, dels últims 200 anys, el nostre nacionalisme identitari i sobiranista es fonamenta en aquells altres conceptes i valors. Per això, és un nacionalisme que es fa mirant cap al futur.

Josep Camps

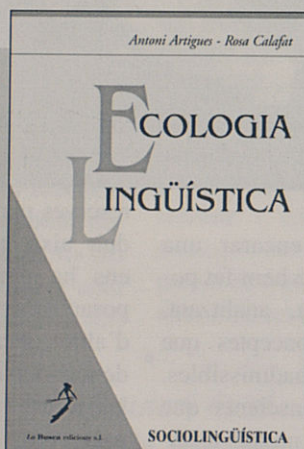
84 TENDES
A TOT MALLORCA

NOU SERVEI A DOMICILI
CONSULTI'NS

Novetats

Rabi Robert Sternberg
La cuina sefardita
3.600 PTA

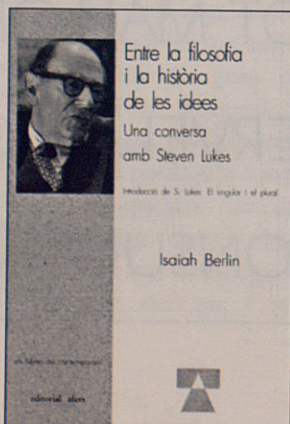
Antoni Artigues,
Rosa Calafat
Ecologia lingüística
1.500 PTA

S. MacGuinness, E.
Puig, F. Vernet
Tutoria: què fem?
1.500 PTA

Pere Rosselló Bover
La literatura a
Mallorca durant el
franquisme
1.200 PTA

Isaiah Berlin
Entre la filosofia i la
història de les idees
1.560 PTA

Born de llibres

Sant Miquel, 55
Tel. 71 03 04 - 72 75 40
07002 Palma de Mallorca

El dia que l'Espai Mallorca va obrir les portes

És públic i notori que l'Espai Mallorca fou inaugurat, una mica entre empentes i urgències, el passat

divendres 25 de setembre, en plena celebració de la Mercè, festa major de Barcelona.

He de confessar que, quan vaig pegar bot del llit aquell dia, l'ànima em va caure als peus: després d'unes jornades tèrboles, que oscil·laven entre la xafogor i els dies tapadots que són característics de tots els finals d'estiu, aquell dia, precisament aquell 25 de setembre, plovia damunt Barcelona sense moderació, amb una aigua de bimbolla que tirava d'esquena, sense comptar uns trons i uns llamps que arrexeixinaven els pèls del clatell. Un començament nefast, com si diguéssim.

Això, però, no va impedir la realització de les dues activitats previstes per al matí d'aquella jornada inaugural: una sonada de xeremies a càrrec d'una colla de xeremiers que va alçar en pes totes les Rambles i el carrer del Carme (en el número 55 del qual es troba el local de l'Espai Mallorca, en ple barri del Raval), i una activitat lúdico/divulgativa de les últimes novetats de llibre infantil editat a les Illes, que va anar a càrrec de Caterina Contacontes i que va ser un llepadits per als al·lots i pares del cap i casal que hi assistiren.

A migdia, però, després de dinar, el temps es va estirar i els barcelonins sortiren a fer el que toca un dia de festa major: passejar. I tant

si hi sortiren! Lluny de ficar-los la por dins el cos, aquell dematí negre i tempestuós els havia fet augmentar, si això era possible, el desig de festa. A les cinc, hora preceptiva

(l'horari d'atenció al públic de l'Espai Mallorca és de

10 a 14 hores i de 17 a 20), i ja amb sol, es van obrir les portes del centre, que immediatament foren creuades i, fins i tot, embossades per uns quants centenars de persones (entre tres-centes i cinc-centes; impossible quantificar-les

amb exactitud) que s'anaren renovant constantment al llarg de més de cinc hores, a mesura que la gentada que s'amuntegava al carrer tenia ocasió d'accedir a l'interior. A les 18:30, Joan Guaita, president de l'Associació Independent de Galeristes de les Balears, donava tàcitament per inaugurada l'exposició col·lectiva "Mallorca a Barcelona", que en el moment d'escriure aquestes ratlles continua penjada a les parets de l'Espai Mallorca i que reuneix divuit obres de divuit artistes diferents (Josep M. Alaminos, Alicia Llabrés, Joan Riera Ferrari, Bàrbara Juan, Jaume Pinya, Eduard Vich, Horacio Sapere, Bernadí Roig, Rafa Forteza, Àngel Garcia, Joan Cortès, Xabier Llull, Joan March, Guillem Nadal, Jaume Prohens, Mario de Ayguavives i Joan Soler-Rebassa), cedides per les respectives divuit galeries Altaïr, Bern, Bennàssar, Ferran Cano, Gianni Giacobbi, Horranch Moyà, Joanna Kunstmann, Joan Guaita Art, Joan Oliver "Maneu", Lluç Fluxà, Maior, Mediterrània, Pedrona Torrens, Pelaires, S'Escala Tres, Van der Voort i Xavier Fiol). La gent, mentrestant, mirava, comentava, s'interessava, inquiria, interpel·lava, comprava, donava sentit a tota la feina de mesos. Els mit-

El centre es troba al número 55 del carrer del Carme

L'Espai Mallorca està en ple barri del Raval.

jans de comunicació estaven allà, molt més a l'aguait del que aquest servidor vostre s'esperava, i val a dir que encara no ens han deixat ni un sol moment de la mà: la quantitat d'entrevistes, reportatges, articles d'opinió i notes informatives o d'agenda que ha generat l'Espai Mallorca tant a Mallorca com al Principat, tant a la premsa escrita com als mitjans audiovisuals, ha estat sorprenent, àmplia i generalment de to gratament positiu, amb les honroses (i, com aquell qui diu, conegudes) excepcions d'alguns elements locals, que, del ressentiment i de la curtor de mires, en fan bandera. Però això és igual.

Devers les set i mitja, i embriagats/ofegats pel baf humaníssim de diversos centenars de cossos concentrats en un recinte tancat a finals d'estiu, l'escriptor Biel Mesquida va pujar damunt la tarima que s'havia col·locat per a l'ocasió i va prendre la paraula per fer un parlament-salutació-pregó inaugural insistint en la necessitat i la densitat de les relacions culturals entre Mallorca i Barcelona, il·lustrant-les amb la seva llarga vivència en primera persona. Acte seguit, una mica més tard de les vuit del capvespre, tingué lloc el moment esperat durant mesos i mesos: la inauguració oficial de l'Espai Mallorca. Hi intervingueren Francesc de Borja Moll, en qualitat de president del Gremi d'Editors de Balears; Damià Pons, conseller de Cultura i Patrimoni del CIM; Joan Maria Pujals, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i Maria Antònia

L'Espai Mallorca rep una afluència massiva de públic.

Munar, presidenta del CIM. També hi assistiren els dos vicepresidents del CIM, Francesc Triay i Pere Sampol, el director general de relacions culturals de la Generalitat, Viçens Villatoro, el secretari general de CDC, Pere Esteve, i el secretari general d'Únio del Poble Valencià, Pere Mayor. Tots insistiren en la urgència de crear plataformes de reforçament per a la comunicació cultural entre les Illes i Catalunya, i en l'exacta adequació, en aquest sentit, d'una iniciativa com l'Espai Mallorca.

Després d'això, va arribar l'hora de berenar. Feia una estona llarga —tres quarts d'hora, per ventura— que un estol de madones i mestres envoltaven la taula, coberta per unes estovalles i per

una estesa de coques, panades, cocarrois, llesques de pa amb sobrassada i pa amb oli amb formatge i copes de vi, vetlant el moment que

les estovalles fossin retirades per poder atacar-les. Va arribar aquest instant llargament desitjat, i heu de creure i pensar i pen-

sar i creure que, havent-hi menjar ben a bastament per a tres-centes persones, tot aquest recapte va desaparèixer en un dir Jesús: la gent s'enduïa la menjua a la boca amb totes dues mans, i més si n'haguessin tingudes, tant de mans com de boques, i hi havia una desfilarada de senyores que se'n tornaven a ca seva amb un plat a caramull dins les mans, amb el sopar solucionat per a aquell vespre.

El tancament de la festa va

L'escriptor Biel Mesquida va fer el pregó inaugural

•••

anar a càrrec de l'actor Pep Tosar i del poeta Lluís Massanet, que van exercir de rapsodes de luxe per a una tria de poetes illencs també de luxe, que anava des d'Alcover i Costa i Llobera fins a Blai Bonet o Damià Huguet. Fou, i no és caure en un tòpic dir-ho, la millor manera d'acabar un dia que sovint haurem de recordar.

D'ençà d'aquell 25 de desembre, l'Espai Mallorca ha anat aconseguint la seva funció amb tot l'encert que ha sabut. S'hi han promociat llibres de cuina (sí, la gastronomia també és cultura, sí), estudis sobre Llorenç Villalonga, un inèdit de Maria Antònia Salvà, un llibre de Gabriel Ensenyat sobre la història medieval de Mallorca i els dos últims poemaris de Bartomeu Fiol. S'ha generat un bon gruix d'informació al voltant de totes aquestes propostes (en premsa escrita, ràdio i televisió) i se n'ha fomentat el coneixement i el consum per part del públic de Barcelona i de Catalunya.

S'han obtingut unes vendes excel·lents de llibres, discos i productes artesanals i gastronòmics, i s'ha constatat una afluència massiva i ininterrompuda de públic, a més d'un interès per part dels mitjans de comunicació (mallorquins i catalans) que, lluny de minvar, s'amplia cada dia més. Podem demanar més? Sí: podem demanar molt més. És més: hem d'exigir-ho. És per això, per aquesta exigència, que continuem treballant cada dia, i que continuarem fent-ho fins que faci falta. Per molts d'anys!

Sebastià Alzamora

Ara els nostres rius desemboquen al Palau Robert.

Els rius de Catalunya són molt més rics del que t'imagines. Són tot un món per descobrir. Amb el seu misteri. Amb la seva pròpia fauna. Amb la seva mitologia. Amb el seu passat. I també, amb molt de futur. I és que ara, a Catalunya, els rius tenen i ens donen vida. Redescobrim i conservem la seva màgia. Perquè els nostres rius són un patrimoni de tots. Ara, a Catalunya, els rius són vius. Viu-los al Palau Robert a partir del 6 d'octubre a l'

Exposició Les veus del riu.

 Generalitat
de Catalunya

 Ara és demà

Amb el patrocini de
 Agbar
AIGÜES DE BARCELONA

Ramon Picó i Joan Torrendell, dos autors recuperats

El propassat mes d'octubre varen aparèixer dues reedicions de textos teatrals produïts per escriptors mallorquins. Ens referim a *La filla del segador*, de Ramon Picó i Campamar (El Gall Editor, «Llibres del Món i de la Bolla», 4,

pròleg de Miquel Font i Serralta) i *Els encarrilats*, de Joan Torrendell i Escalas (UIB/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, «Biblioteca Marian Aguiló», 26, edició i introducció, documentadíssima, de Damià Pons).

Si pensam en la crisi que travessa l'edició de textos teatrals a Mallorca, la notícia ens complau per si mateixa. Tanmateix, mirades des del punt de vista de la història de la literatura, les noves edicions aporten l'interès innegable del recobrament de dos dramaturgs que tenen força punts de contacte. D'entrada, l'oblit a què han estat relegats per culpa, entre d'altres, de la ignorància o la superficialitat dels pocs historiadors que s'hi han acostat, amb l'excepció de Margalida Tomàs i de Damià Pons respectivament. Picó i Torrendell són escriptors coetanis, encara que Picó té uns vint anys més que Torrendell; han deixat una obra dramàtica en català escassa; defugen l'entremès i conreen el drama en llengua literària; i estrenen i publiquen a Barcelona, on Picó, nascut a Pollença l'any 1848, viurà gairebé tota sa vida. Per la seva part, Torrendell, nascut a Palma l'any 1869, residirà a la Ciutat Comtal l'any 1895, i entre 1906 i 1910. Tots dos senten, a més a més, una forta vocació política, que confluirà, per camins diferents, en el moviment polític de la Solidaritat Catalana. A més,

varen ser uns tenaços impulsors culturals. Podríem afegir que tots dos varen morir fora de Mallorca: Picó a Barcelona l'any 1916, i Torrendell a Buenos Aires l'any 1937. Fins i tot, els dos protagonistes dels drames que ressenyam mantenen els antagonistes. Aquestes coincidències no ens han de fer perdre de vista les diferències entre ells, que també són notables. Picó procedeix de l'escola floralca i Torrendell és un clar representant del modernisme regeneracionista de la fi del segle passat. Aquell és sobretot un poeta; aquest, un periodista. Quan Picó estrena *La filla del segador*, l'any 1914, és un sexagenari que morirà al cap de dos anys. Teatralment, el seu referent és el Guimerà de *Gala Plàcidia* i *Judit de Welp*. *La filla del segador* és un quadre dramàtic burgès, breu, còmode i «digerible», que tracta el tema de la deshonra dins un marc de límits individuals, tot i el rerefons històric de la Guerra dels Segadors. Hi destaca el llenguatge viu i l'esforç per bastir una obra en què la durada dels temps teatrals —el dels espectadors i el dels esdeveniments de l'acció— coincideixen. Políticament, Picó, que va in-

tervenir en la redacció de les Bases de Manresa, ve de la Unió Catalanista. En canvi, en *Els encarrilats* Torrendell aborda un tema social, la lluita contra el caciquisme, però amb una actitud existencial. Per accentuar l'efecte didàctic, l'acció transcorre en la mateixa època de l'estrena, que es va esdevenir l'any 1901. Aleshores Torrendell tenia trenta-un anys. Políticament, militava en la Unió Republicana, i tenia un bell esdevenidor literari. Teatralment, el seu referent pròxim és Ignasi Iglésias; i el més il·lustre, Henrik Ibsen.

En la perspectiva del teatre català, Picó és un de tants seguidors del teatre històric, inaugurat pels romàntics, i participa de les mancances generals, bé que en un grau moderat (la prosa de Picó no cau, per exemple, en el retoricisme habitual). D'altra banda, Torrendell s'inclou entre un nodrit sector d'escriptors modernistes d'esperit llibertari. Si havíem de fer cas de Joan Fuster, que potser només coneixia Torrendell de nom, l'autor no va estar al nivell d'Iglésias, i li nega un mínim d'entitat literària. Potser sí..., però per molt mimètics que siguin, tant Picó com Torrendell, una

simple ullada al panorama que llavors ofería el món teatral mallorquí ens farà comprovar que, citant paraules de Damià Pons referides als drames de Torrendell i extensibles als de Picó, «tenen un caràcter totalment singular dins la tradició teatral mallorquina, caracteritzada fins temps ben recents, i amb escassíssimes excepcions, pel monocultiu del sàinet». Comptat i debatut, són els vincles que uneixen la literatura dramàtica mallorquina als corrents moderns de començos de segle. Aquesta constatació no es pot negligir. Finalment, voldríem fer una remarca sobre un aspecte tangencial de les reedicions: ens trobam davant dos textos que són el resultat de les intervencions de dos revisors lingüístics (la de Joan Melià en *Els encarrilats* i la de Miquel Font en *La filla del segador*), la necessitat i la bondat de les quals ningú no discuteix. Però la mateixa disparitat dels criteris que s'hi han seguit posen una vegada més damunt la taula la conveniència d'una reflexió sobre l'abast de la depuració de textos catalans prenormatius.

Antoni Nadal

CALVIÀ AGENDA LOCAL 21

MISSIÓ POSSIBLE

El Medi Ambient i el Futur
en les Teves Mans.

10 LÍNIES D'ACCIÓ, 40 INICIATIVES

Millorant el Present

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

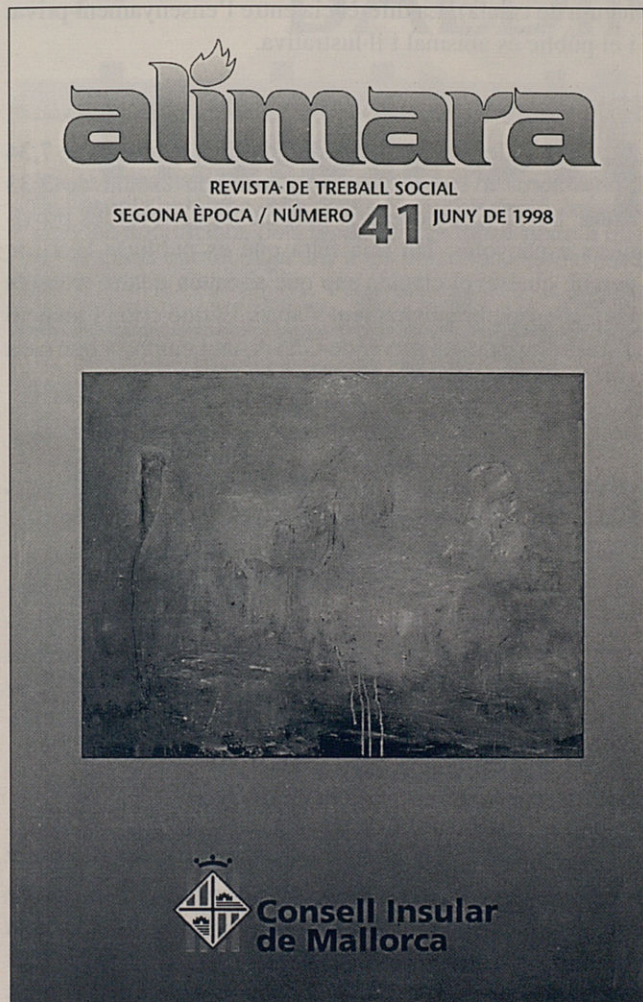
Pianer

PETROF

Alimara, revista de treball social

La revista *Alimara* ha arribat al seu número 41. Es tracta d'una publicació semestral, en català, dedicada íntegrament al treball social. És editada pel Consell de Mallorca i

redactada pel Servei d'Acció Social i Sanitat d'aquesta institució. *Alimara* té com a complement imprescindible el full informatiu *Acció Social* que ja ha arribat també al número 42. Són dues publicacions que formen part del mateix projecte comunicatiu i destaquen per la seva qualitat i interès. *Alimara* pretén fer un reflexió i establir un debat enriquidor sobre la pràctica del treball social, per això dóna força importància a l'anàlisi de les experiències concretes. Té seccions de menors, comunicació, exclusió social, gent gran, documents tècnics, etc. Se n'ha de ressaltar no tan sols l'alt nivell del seu contingut sinó l'important servei cultural que du a terme. *Alimara* és una revista de luxe per a un país encara per fer. Té una edició de 1000 exemplars. Qualsevol institució o associació la pot rebre simplement sol·licitant-la.

La serra de Tramuntana: aportacions per a un debat

Editat per l'Obra Social i Cultural de Sa Nostra i pel Grup Excursionista de Muntanya, aquest llibre és un treball acurat i molt didàctic alhora. Recull 10 conferències sobre la serra de Tramuntana

que es dugueren a terme al Centre de Cultura de "Sa Nostra". L'objectiu del cicle era donar a conèixer els diferents aspectes culturals propis de l'excursionisme centrats en aquest espai excepcional de l'illa de Mallorca. Els temes i els autors respectius són: geologia, Antoni Rodríguez Perea; geomorfologia, Joaquín Ginés

Gracia; prehistòria i protohistòria, Javier Aramburu-Zabala i Vicenç Sastre Arrom; activitats tradicionals, Gaspar Valero i Martí; els pisos de vegetació, Joan Rita Larrucea; fauna, Guillem X. Pons; els camins tradicionals, Josep Massot Tejedor, Gabriel Ordinas Marcé i Antoni Reynés Tries; la transició de l'etapa preturística a l'actualitat, Pere A. Salvà i Tomàs; alternatives i vocacions de la Serra de Tramuntana en el marc d'un desenvolupament sostenible, Pere A. Salvà i Tomàs; el Parc natural de la serra de Tramuntana, Joan Mayol. Tot plegat es tracta d'una publicació que permet fer una aproximació novedosa a la Serra i descobrir-ne aspectes i realitats que sovint estan amagats.

Som nacionalitat històrica?

Per als diputats balears a les Corts Generals no. Tots ells votaren disciplinadament en contra d'aquesta afirmació, d'acord amb el pacte del PP i el PSOE adreçat a promoure una reforma de l'Estatut d'Autonomia molt limitada. Quin és el gran perill de reconèixer aquesta realitat? El problema radica en el nivell competencial superior que es reconeix a les "nacionalitats històriques", nivell que no se'ns vol reconèixer. Que l'Estatut defineixi les Balears com una nacionalitat històrica té un valor simbòlic però també té la seva virtualitat pràctica. El control del PP i el PSOE ha estat eficaç i no s'ha deixat passar res que ens pogués permetre, encara que fos a la llarga, una millora del nostre autogovern.

On és el règim especial balear?

"Les nostres illes estan canviant" diu el luxós tríptic publicitari del Govern Balear dedicat al REB (Règim Especial Balear). Llegim el text i, més enllà, de les reduccions de tarifes portuàries i del transport aeri i

marítim no encertam a veure-hi res concret. Es fa impossible saber com es produirà el canvi que ens declara l'encapçalament. La preocupació augmenta quan Ibèria anuncia la seva intenció de reduir vols, i es parla amb insistència de la previsible pujada de les tarifes portuàries i els increments en el preu dels vols

interinsulars. A partir d'aquesta tendència de les com-

panyies a convertir els descomptes en un augment dels guanys, els efectes de les reduccions tarifàries es poden veure anul·lats. Pensàvem que havíem de tenir un règim econòmic i fiscal que reconegués la insularitat i les condicions d'especialització de la nostra economia, ara sembla que el més probable és que tot segueixi com sempre. És imprescindible que es prenguin les mesures necessàries per impedir aquesta tendència a la reducció al no-res del règim especial de Balears.

Les dades de l'ensenyament totalment en català en educació primària i primer cicle d'ESO a Mallorca, durant el curs passat, són les següents: centres privats concertats (6.499, el 17,4%, el reben en català, mentre 13.985, el 37%, sols reben en català l'assignatura de català); centres públics (20.846, el 53,9% el reben en català, mentre 4.563, l'11,8% sols reben en català l'assignatura de català). La diferència entre l'ensenyament privat i el públic és abismal i il·lustrativa.

Les Balears tenen un **índex de talls elèctrics** de 7,34 hores a l'any davant una mitjana estatal de 3,33 hores. El cinquè lloc més elevat de totes les províncies espanyoles. No feia falta que es publicàs la xifra, perquè qualsevol ciutadà sap que si cauen quatre trons és fàcil que el subministrament s'aturi. El que crida l'atenció és la precarietat del servei de GESA, una empresa que casa any anuncia guanys multimilionaris.

Entre els jubilats de les Illes Balears hi ha una **mitjana de la prestació per jubilació** de 72.200 pessetes, enfront de la mitjana estatal de 82.000 pessetes. La prestació per jubilació és baixa en normal correspondència amb els sous mitjans, que també són més baixos. Astúries presenta una mitjana de 103.000 pessetes i Madrid de 98.900 pessetes. Mentrestant, la manca d'inversió pública a les Balears es justifica en funció del suposat alt nivell de renda.

Borrell està molt preocupat per les "imposicions" nacionalistes. Troba preocupant el "desordre autonòmic" i "les tensions entre territoris, a causa dels greuges comparatius i la desharmonització fiscal". El discurs borrellià és prou conegut. Troba els seus més il·lustres precedents en el que ha estat el guerrisme: una forma del lerrouxisme contemporani adobada amb dosis importants de picaresca espanyola

El debat urbanístic

Jugar de farol, per molt de control que es mantengui dels mitjans de comunicació, sempre té un alt risc. És el que li ha passat a Jaume Mates amb la proposta d'arribar a un gran pacte amb el PSOE de limitació del creixement urbanístic. Al final el Govern ha acabat avalant els interessos dels principals promotors, tractant d'impedir que el Consell dugui a terme una moratòria eficaç. L'electoralisme inicial ha acabat amb una notable since-

ritat programàtica: que no ens toquin les nostres urbanitzacions que ens hi va la butxaca! Un dels grans mèrits del Consell de Mallorca és d'haver sabut actuar amb eficàcia, augmentant la seva cohesió política, que era el que precisament volia trencar l'equip d'assessors de Mates. La manifestació convocada pel GOB i la innegable preocupació social per la destrucció de Mallorca posen de manifest la transcendència del debat urbanístic. Tant de bo que s'imposi una visió de futur, deixant a banda electoralismes, que tenguin en compte els interessos generals.

FUNDACIÓ
JAUME I

XXI Premis BALDIRI REIXAC

Convocatòria per al curs 1998-99 ♦ Dotació total 14.000.000 ptes.

Aquests premis, destinats a l'estímul i al reconeixement de l'escola catalana, són dotats per la Fundació Jaume I amb les aportacions dels receptors del llibre-nadala que la Fundació trameta cada any a les persones interessades per la nostra cultura.

L'àmbit d'actuació és el dels Països Catalans. L'organització dels premis compta amb l'assessorament de la Delegació d'Ensenyament Català d'Omnium Cultural. Els Premis Baldiri Reixac són convocats en tres modalitats:

PREMIS A LES ESCOLES

14 premis de 500.000 ptes. cadascun.

Serà premiada la qualitat global de l'actuació de les escoles i els instituts en l'aspecte concret de la catalanitat. És indispensable que el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalanes en el conjunt de les seves activitats s'adigui al Projecte Lingüístic del Centre.

Per a participar-hi cal omplir i trametre el qüestionari que facilita la Fundació Jaume I, així com la documentació que s'hi demana.

Les escoles unitàries integrades dins d'una ZER s'han de presentar conjuntament.

Les escoles i els instituts ja presentats als Premis en anys anteriors i no premiats que desitgin optar a aquesta convocatòria, només caldrà que presentin el qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar documentació nova.

No poden optar als Premis els centres educatius ja guardonats en convocatòries anteriors.

PREMI ALS MESTRES I ALS PROFESSORS

Dotat amb 1.000.000 pessetes que es distribueixen de la manera següent:
600.000 ptes. al treball guardonat, i una subvenció de 400.000 ptes. per a contribuir a la seva edició.

Serà atorgat a un treball inèdit de temàtica pedagògica que contribueixi a l'ensenyament en català a qualsevol àmbit educatiu.

Cal acompanyar els treballs -presentats anònimament i en dues còpies- amb la fitxa d'inscripció complimentada, dins un sobre tancat.

A l'exterior no hi ha de constar el nom de l'autor sinó només el títol del treball.

A l'edició del treball premiat s'hi farà constar el premi amb el qual ha estat guardonat. El Jurat podrà dividir el premi o deixar-lo sense adjudicar.

PREMIS ALS ALUMNES

60 premis de 100.000 ptes. cadascun, en llibres catalans a escollir pels interessats.
Seran atorgats a treballs escolars fets, preferentment, en equip per alumnes de qualsevol nivell educatiu no universitari.

Els treballs hauran de ser fets en català i podran tractar de qualsevol de les àrees de coneixements dels diversos cicles escolars, així com ésser resultat d'activitats del centre: excursions i visites, periòdics escolars i diaris de classe, col·leccions, àudiovisuals, etc. (dels murals, les maquetes i manualitats més grans de 60 x 60 cm., només se n'admetran fotografies).

El Jurat valorarà especialment els treballs que suposin un aprofundiment en la realitat nacional catalana i en la nostra tradició cultural.

Els treballs s'acompanyaran d'una memòria breu, no més llarga de dos fulls, on s'especificaran les motivacions, les circumstàncies, la manera com s'ha fet el treball, etc. Quan es tracti d'alumnes d'educació infantil, del cicle inicial d'Educació Primària o d'Educació Especial, la memòria podrà ser redactada pel mestre.

Per optar al premi, cal acompanyar cada treball amb la fitxa d'inscripció, segons el model que en facilita la Fundació Jaume I.

No seran admesos els treballs que no vagin acompanyats de l'esmentada fitxa d'inscripció complimentada.

ASPECTES GENERALS

Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la FUNDACIÓ JAUME I

Aribau, 185, 3r. Tel i FAX: 93.200.53.47 - 08021. BARCELONA

El termini de presentació s'acabarà el dia 15 de febrer de 1999.

Els treballs tramesos per correu que arribin després d'aquesta data, només seran admesos si al mata-segells consta que la tramesa és anterior al 8 de febrer.

Els treballs no premiats podran ésser recollits des del 20 de juny fins al 17 d'octubre, prèvia presentació de la fitxa d'inscripció.

La Fundació Jaume I podrà disposar dels treballs premiats durant un any per tal d'exposar-los i promoure'n la difusió.

Amb el patrocini honorífic de la
 Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

JOCELYN HILLGARTH

La història de Mallorca des de Santa Maria

Parlar en un espai relativament breu del professor Hillgarth no és fàcil perquè ens trobam davant una personalitat i una obra de gran altura, qualitativament parlant, i ingent (aquesta última), si ens atenem al volum dels seus escrits. Per això, ací em basaré, sobretot, en la seva relació personal i professional amb Mallorca, l'illa que coneix tan bé gràcies a les seves habituals estades entre nosaltres i, no cal dir-ho, a través dels estudis històrics que li ha dedicat. Fill d'Alan H. Hillgarth —cònsol britànic a Mallorca durant la II República i la guerra de 1936-39 que esmerça no pocs esforços a afavorir la sortida de l'illa de republicans perseguits, com ha estudiat en una excel·lent monografia Dom Josep Massot i Muntaner—, Jocelyn Nigel Hillgarth va néixer a Londres el 1929. Després de fer els seus estudis a la Universitat de Cambridge, on es doctorà en filosofia (1957), començà un brillant periple universitari que el portà a les universitats de Texas (1964-65), Harvard (1965-70), al Boston College (1970-77) i, d'ençà d'aquest últim any, a la Universitat de Toronto i a l'Institut Pontifical d'Estudis Medievals d'aquest mateix indret. La llunyania respecte de Mallorca no ha estat, però, cap obstacle que condicionàs la seva vinculació amb la nostra terra, tot just al contrari: una bona part de la seva activitat investigadora l'ha centrada en el nostre passat medieval. I és que és ben freqüent, durant les seves llargues temporades de residència a la seva magnífica possessió de Son Torrella, a Santa Maria del Camí, trobar el Dr. Hillgarth remanant vells manuscrits o cercant informació bibliogràfica a l'Arxiu del Regne de Mallorca, a la Biblioteca March.

Tot això s'ha traduït en nombroses publicacions de caràcter històric, en el sentit més ampli de l'expressió (perquè una part significativa la constitueixen, a més dels estudis de caràcter econòmic i social, treballs d'història cultural i sobre el lul·lisme), referides al nostre passat medieval. En conseqüència, i a tall de síntesi, podríem dividir els seus estudis entre obres generals, d'història cultural, sobre lul·lisme i d'altres de tipus històric.

Entre les primeres podem parlar, entre d'altres, dels tres volums de *Los Reinos Hispánicos, 1250-1516*, publicats entre 1979-84, i d'*El problema d'un imperi mediterrani català, 1229-1327* (1984), en què sotmetia a revisió la idea d'un imperi català creat després de la fi del somni occità i basat en el comerç i la conquesta, formulada anys abans per J. Lee Schneidman. Quant a les seves aportacions d'història cultural, que seria molt extens relacionar de manera exhaustiva, en remarcarem dues de recents. En primer lloc, el monumental *Readers and books in Majorca, 1229-1550*, del qual jo mateix vaig fer una recensió en un altre

lloc (*Afers*, 22 (1995), pàg. 648-649), que és molt més que un estudi sobre *llibres i lectors*: es tracta d'un autèntic cabal de saviesa en què, a partir dels llibres inventariats a les biblioteques medievals mallorquines, l'autor ens forneix una autèntica història de la cultura mallorquina fins a la meitat del segle XVI. L'altre treball recent a què volia fer referència és el seu extens article sobre *La personalitat política i cultural de Pere III a través de la seva crònica*, publicat a *Llengua & Literatura*, 5 (1992-1993), pàg. 7-102, en què estudia a fons el vessant cultural, que és força important i interessant, d'aquest monarca. Quant al lul·lisme, és cabdal el seu *Ramon Llull and Lullism in Fourteenth-Century France* (1971), publicat parcialment en català al núm. 2 de la revista *Randa* (1976), pàg. 5-44. També cal destacar la seva coautoría en obres com ara *Manuscripts lulianos de la Biblioteca Pública de Palma* (1965) i *Vida de Ramon Llull. Les fonts escrites i la iconografia coetània* (1982), als nombrosos estudis de caràcter més concret publicats al BSAL, *Randa*, *Studia Lulliana*, etc. Finalment, en aquestes i d'altres publicacions, hi trobam aportacions diverses sobre aspectes de caràcter social, econòmic, religiós, etc., que completen una extensa i brillant tasca de recerca sobre el món medieval, en general, i, pel que ara ens interessava més de remarcar, sobre la Mallorca medieval, en particular.

Des d'un punt de vista metodològic l'interès fonamental, al meu entendre, de l'obra de Hillgarth consisteix a haver fet aportacions a la història cultural i, àdhuc, literària catalanes a partir de la documentació arxivística o combinar-la amb els textos escrits, és a dir, d'haver dirigit la seva recerca cap a uns àmbits que tant els historiadors en sentit estricte com els de la literatura no acostumen a tractar gaire. D'altra banda, la seva obra és una eina imprescindible i fonamental a l'hora de definir —i de fer-ho des de fora— el que podem anomenar la personalitat històrica illenca. En aquest sentit, hom l'ha de considerar en una línia semblant a la del pare Robert I. Burns al País Valencià (i, precisament per això, censurada ara pels actuals governants d'allà), sense oblidar aportacions més recents relatives al regne mallorquí, també provinents del món de parla anglesa, com les de David Abufalia.

Per acabar, i com a testimoni de la vinculació del professor Hillgarth amb el nostre país, cal remarcar els diversos reconeixements que n'ha rebut i dels quals, no cal dir-ho, n'és més que mereixedor. Així, des del 1969 és *magister* de la *Maioricensis Schola Lullistica*, i des del 1991 és soci d'honor de la Societat Arqueològica Lul·liana.

Gabriel Ensenyat

Sindicats i medi ambient

En els orígens del moviment obrer, en plena Revolució Industrial, es troben les primeres reivindicacions de caràcter mediambiental: condicions de vida digna i de salubritat tant en els barris obrers com a l'interior de les fàbriques. Hem de reconèixer, emperò, que les relacions entre el moviment obrer i el moviment

ecologista no han estat sempre amistoses. La defensa dels llocs de treball, quan esclata un conflicte, massa sovint és utilitzada com una arma contra el moviment ecologista. Moltes vegades els treballadors i les treballadores són víctimes del xantatge del manteniment dels llocs de treball o el tancament.

Avui la crisi ecològica no es pot separar de la crisi social. El deteriorament mediambiental i les desigualtats socials adquireixen dimensions planetàries i ens afecten a tots i a totes. La situació actual és fruit del model de desenvolupament, basat en el creixement il·limitat i en la sobre-explotació dels recursos naturals. Així les coses, l'actual model no sols no pot oferir la plena ocupació, sinó que està provocant la degradació mediambiental a gran escala.

Els sindicats fa temps que varen assumir que amb l'actual model no es pot aconseguir la plena ocupació, però també han vist que la destrucció del medi ambient posa en perill el manteniment dels llocs de treball.

En matèria de medi ambient, els sindicats han passat d'adherir-se a qualsevol reivindicació de la lluita ecologista, a treballar activament a partir d'iniciatives pròpies. L'objectiu és la conscienciació i la sensibilització entre treballadors i treballadores per aconseguir l'adopció de pràctiques ecològiques a les empreses. El missatge del moviment ecologista no arriba a l'interior de les fàbriques. La negociació col·lectiva a

poc a poc està introduint clàusules als Convenis que comprometen les empreses a iniciar actuacions favorables al medi ambient, per això s'ha de promoure i garantir la participació de treballadors/es i dels seus representants. La forma d'implantar treballadors i treballadores en la gestió mediambiental de l'empresa és que coneguin la situació i participin en la presa de decisions.

Des del Consell Confederal de CCOO s'han aprovat diverses propostes relatives al medi ambient tals com:

la realització d'ecoauditories amb participació sindical; el pla d'adaptació de les empreses a la nova legislació comunitària, estatal o autonòmica; el pla de minimització, reutilització i reciclatge de residus; el pla d'estalvi i eficiència energètica; el pla d'estalvi i depuració d'aigües.

El treballador i la treballadora, a nivell individual, juguen un paper molt im-

portant a l'hora de posar en pràctica mesures d'estalvi i minimització de residus, energia, aigua, etc. Mitjançant operacions quotidianes i de rutina, moltes vegades

basades en el sentit comú, es poden aconseguir resultats molt positius per al medi ambient. El

s i n d i c a t CCOO ha publicat una sèrie

de manuals de *bones pràctiques* adreçades a sectors concrets i a l'abast de tot hom dins l'empresa, que mostren exemples d'actuació positiva en la defensa mediambiental.

Des de la perspectiva sindical, preocupa més l'amenaça que suposa per a molts de llocs de treball el deteriorament ambiental, que els que es puguin perdre per l'adop-

ció de mesures protectores del medi ambient. Ens hem d'anticipar a reconversions de sectors o empreses conflictives que, com la de Boliden, a Doñana, no sols ha posat en perill el *modus vivendi* de 500 treballadors de la mina, sinó que, indi-

rectament, ha perjudicat i perjudicarà en un futur pròxim més de 5.000 treballadors i treballadores de l'àrea afectada. Els danys al medi ambient són difícilment mesurables, però ningú amb sentit comú dubta a qualificar-lo, de desastre mediambiental. Coneixent ara els antecedents, podem dir que aquesta era una reconversió anunciada; els primers que haurien d'haver fet cas de les denúncies dels ecologistes eren els treballadors de la mina i els agricultors.

És precisament la defensa dels llocs de treball la que ens ha de fer ser respectuosos amb el medi ambient. El futur és el de la producció neta i s'imposa un canvi que farà tancar aquelles indústries que siguin insostenibles. L'empresari podrà invertir en un altre lloc (segurament en un altre país on li deixin contaminar, com és el cas de Boliden), mentre que per a treballadors i treballadores les solucions no es pinten tan fàcils.

Una gestió ambiental responsable garanteix la viabilitat de l'empresa i, per tant, el manteniment dels llocs de treball. Les companyies d'assegurances i les pròpies empreses a l'hora d'invertir es fixen en els denominats "passius ocults" de les em-

•
«S'ha d'aconseguir l'adopció de pràctiques ecològiques a les empreses»
•••

•
«Els productes s'han de dissenyar per ser reciclats al final de la seva vida útil»
•••

preses o sectors a adquirir, és a dir, quina és la hipoteca mediambiental en tecnologies obsoletes, contaminació de sòl, emissions, etc. Els sindicats tenim una gran responsabilitat, com hem vist, en la formació i la sensibilització les empreses, emperò i l'empresari, quines responsabilitats té? Quan es tracta de cercar responsabilitats la qüestió es torna grotesca. En l'economia convencional els conceptes de contaminació, residus, danys ecològics, són considerats com a simples externalitats negatives que són transferides al conjunt de la societat.

El productor no té en compte el component mediambiental com un factor més dins de la comptabilitat total. Per posar-ne un exemple, és possible definir la

Una gestió mediambiental responsable garanteix la viabilitat de l'empresa

productivitat en la indústria de l'acer amb la simple aplicació dels criteris relatius a la producció, la facturació i els beneficis; si hi afegim els criteris de reducció del nombre d'accidents

o malalties que afecten els treballadors del sector i les persones que viuen a les comunitats afectades, els números canvien.

En el cas de la majoria de productes de consum, la

responsabilitat del productor és fonamental a l'hora de "tancar els cicles" en un sistema de producció neta, i aquesta hauria de concretar-se en l'obligació legal del fabricant d'un producte de tornar a fer-se'n càrrec un cop acaba la seva vida útil. Els productes s'han de dissenyar per durar, poder ser separats i recuperats fàcilment, i reciclats al final de la seva vida útil.

La protecció del medi ambient pot generar llocs de treball, però també en pot reduir. L'adopció de mesures correctores pot incidir negativament en l'ocupació a centres concrets —nuclears, incineradores i indústries altament contaminants—, però a llarg termini tot el sector se'n veu beneficiat.

Francesc Lillo Colomar

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

**VENDA DE PIANOS
VERTICALS I DE COA**

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICEMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

NOTÍCIES DE L'OBRA

FULL INFORMATIU

Núm. 31. Novembre 1998. C/ de la Impremta, 1. 07001 Palma. Tel 971 72 32 99. Fax 971 71 93 85. Dipòsit legal: PM 494 - 1991

Mallorca, en defensa del territori

20.000 persones acudiren a la manifestació (imatge de la plaça Major de Palma, 12-11-98)

La manifestació del passat 12 de novembre constituí tot un èxit de participació i una gran mobilització en demanda d'una nova manera de governar que canviï radicalment la inacció del Govern balear en aquesta matèria i que ens ha duit cap a un creixement urbanístic insostenible i cap a l'arraconament de la llengua i la cultura pròpies de les Balears.

L'OCB es va sumar activament a la manifestació, fent una crida a la població que deia: "L'Obra Cultural Balear crida a tothom sense excepció, homes i dones, joves i no tan joves, a sumar-se a la defensa del territori, amb independència del seu credo polític, personal i

social. Una gran participació a la manifestació de dijous dia 12 ajudarà decidivament a fer possible la justa i urgent ordenació territorial que Mallorca i les Balears necessiten.

Hem d'aconseguir entre tots, i abans que no sigui massa tard, que els nostres representants, de qualsevol ideologia i institució (Govern balear, Consells Insulars, Ajuntaments), prenguin plena consciència que aquesta necessitat i aquest clam social no poden ajornar-se ni igualir-se. Demanam unes Directrius d'Ordenació Territorial consensuades i a l'alçada de les necessitats del segle XXI."

Enhorabona a tots els manifestants, i al GOB per la iniciativa.

Nacionalitat Històrica "per un dia"

En el moment d'aprovar-se per un "error providencial" al Congrés de Diputats, el caràcter de Nacionalitat de les illes Balears, l'Obra Cultural Balear va recordar el clam de prop de vint-mil persones que, l'any 1996, a la plaça Major de Palma varen constituir un immens mosaic humà amb l'expressió "Som Comunitat Històrica".

L'OCB pensa que "aquesta equivocació del PSOE és una carambola de 'justícia poètica' cap a les reivindicacions de la nostra terra i al fet indubtable que Mallorca i les Balears tenen història, llengua, cultura i dret foral propis, a més de la característica de la pluriinsularitat. Creim que seria un desgast enorme tant per al PSOE com per al PP tornar enrera aquesta decisió".

A causa de les "circumstàncies divertides" de l'aprovació de la moció, ja es manegen els primers possibles eslògans que s'usaran, que podrien ser "De rebot també val" i "Sant Esteve, Sant Esteve, allò que es dóna ja no es lleva".

1998, l'any Camus

Es pot dir que 1998 ha estat "l'any Camus", ja que se li han dedicat diversos actes, promoguts per l'OCB, de recordança i de reivindicació tant de la seva nissaga absolutament menorquina per línia materna, com de la seva obra filosòfica i literària de caràcter universal.

A Palma, dia trenta de juny es va fer al claustre de Sant Francesc de Palma l'acte *Albert Camus, l'home lliure*. Divendres dia sis de novembre es va fer un acte de similars característiques a l'Espai Mallorca de Barcelona i l'endemà, set de novembre, coincidint amb el 85è aniversari del seu naixement, es va cloure el cicle amb un acte al Museu de Menorca de Maó.

En l'anterior edició de la Nit de la Cultura s'havia iniciat l'homenatge, que va comptar amb una salutació en vídeo de Catherine Camus, filla del premi Nobel de Literatura 1957. Hi han col·laborat, al dossier que li va dedicar *El Mirall* o com a ponents als diversos actes, Joan Estruch, Josep Pons Fraga, Joana Mas, Antoni Mir, Damià Pons, Guillem Soler, Joan Triadú, Cristòfol Triay, Gaspar Valero i Matías Vallés.

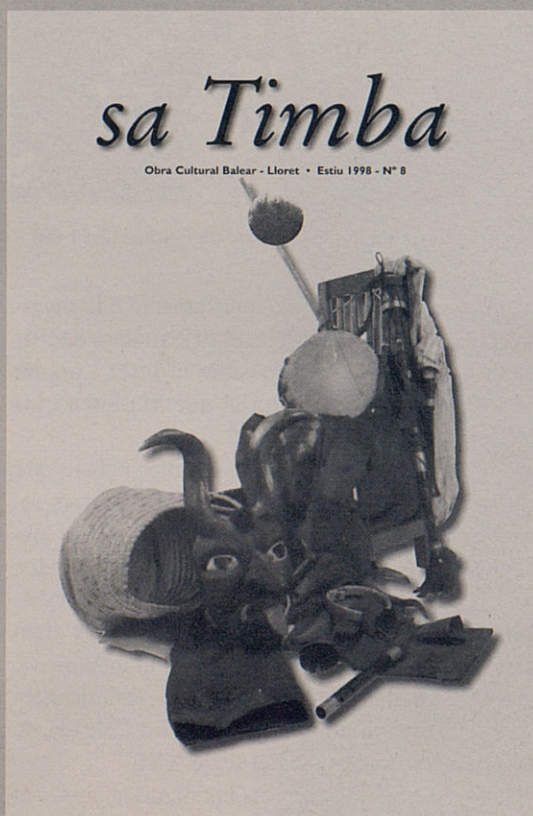

Claustre de Sant Francesc.

Reunió de l'OCB a la part forana

El passat dia 31 d'octubre, a Lloret, hi va haver una nova trobada de delegacions de l'Obra Cultural Balear, a la qual assistiren també representants dels Joves per la Llengua.

A la reunió es varen tractar els principals esdeveniments de les delegacions de 1998 (XXV aniversari de la recuperació dels Cossiers a Algaida; número 100 de la revista *Ressò* de Campos; número 50 de *Santa Margalida revista*; X aniversari de l'OCB a Valldemossa; instauració dels Premis de Maig de l'OCB a Inca i XXV aniversari de la delegació; 10 anys de pregons de la "Festa des Jai") i de 1999 (número 200 de *Llucmajor de pinte en ample*, i XXV aniversari de la delegació, cap a maig). Es va constatar, per tant, el mèrit i l'èxit de la continuïtat, i un profund arrelament als pobles on s'ha assolit aquesta constància

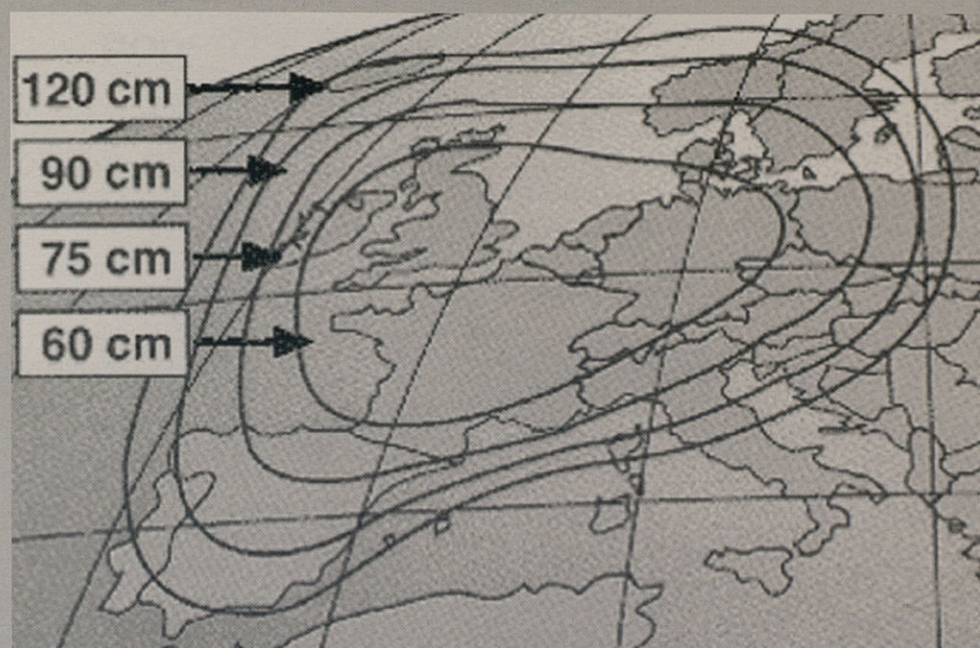
Portada de la revista de l'OCB a Lloret.

en la curolla de donar vida a través de l'OCB als ideals de país, llengua i identitat que encapçal·len aquesta noble tasca associativa.

Així mateix, es va repassar i comentar el calendari d'activitats de l'OCB fins a maig de 1999. Es promouran actes a la part forana al voltant de la Festa de l'Estendard. Els Joves de Mallorca per la Llengua presentaren el pla d'activitats per al curs 1998-99.

Per altra banda, s'acordà celebrar la II Trobada de socis i amics de l'OCB a Lluc, cap a mitjan març, abans de Pasqua i a dos mesos vista de la V Diada. El Correllengua podria partir simbòlicament de la Trobada de Lluc, podria ser interinsular i hauria d'arribar a tots els pobles de Mallorca. Culminaria amb la V Diada que promou l'OCB a principis de maig.

LA NIT DE LA CULTURA ARRIBARÀ ARREU DEL MÓN

Mapa de la cobertura pel satèl·lit Astra a Europa.

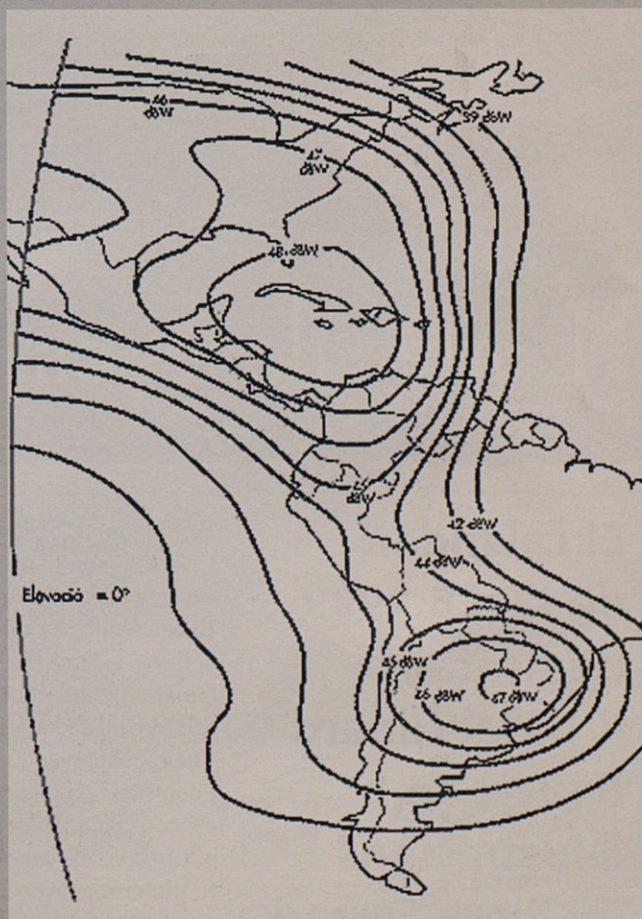
La Nit de la Cultura, en què es lliuren els premis d'acció cívica *31 de Desembre*, arribarà en directe pel Canal 33 a Balears, País Valencià i Catalunya, i pels dos canals internacionals de TVC mitjançant els satèl·lits Astra i Hispasat, a tot Espanya, tot Europa i tot Amèrica (de Terranova, al Canadà, fins a Terra del Foc, a Xile).

Se celebrarà el proper divendres dia 18 de desembre de 1998 al Casino Pal·ladium de Mallorca.

La Nit inclourà actuacions artístiques i musicals, hi serà present la vitalitat de Mallorca en els dos finals de segle, i s'hi faran públiques les propostes de la societat civil en matèria lingüística, d'identitat i d'autogovern per a 1999.

Si hi voleu assistir, reserveu des d'ara la vostra plaça (telèfons 971 723299 i 971 717948). El preu del tiquet del sopar i gran Gala és de 7.000 pessetes; hi ha un preu especial de 5.000 PTA. per als socis de l'OCB. Els tiquets es podran retirar al carrer de la Impremta, núm. 1 - pral. de Palma, des del dilluns 23 de novembre al dilluns 14 de desembre.

Veniu a fer costat i a passar una bona vetlada!

Cobertura del satèl·lit Hispasat a Amèrica.

Estrenes de cinema en català

Al cinema Rívoli, de Palma, hem pogut veure la pel·lícula *El Far*, dirigida per Manuel Balaguer i ambientada a Menorca, i el film dirigit per Marc Recha, *L'arbre de les cireres*, ambientada a la Vall de Gallinera, repoblada per mallorquins fa alguns segles i la presentació de la qual es va fer a Palma a la seu de

l'Obra Cultural Balear. Recordem que fa només uns mesos, a cap d'any, l'OCB hagué d'organitzar un passi especial de *Gràcies per la propina*, al Centre de Cultura Sa Nostra, ja que s'havia estrenat encara només en castellà! També s'ha estrenat en català la darrera superproducció de Disney, *Mulan*.

Premi FIPRESCI del
Festival Internacional
de Cinema de
Locarno 1998.
Premi de la Crítica
del Festival
Internacional
de Sitges 1998

El calendari de l'OCB 1999 dedicat al P. Rafel Ginard Bauçà, amb il·lustracions de Riera Ferrari

El tradicional calendari que edita l'Obra Cultural Balear, està dedicat enguany al pare Rafel Ginard Bauçà, amb motiu del centenari del seu naixement. El pare Rafel Ginard Bauçà va ser un destacat folklorista, poeta i col·laborador de Mossèn Alcover. La seva obra més important és l'estudi i recull de cançons populars, publicat el 1960, el *Cançoner popular de Mallorca*. El pintor manacorí Joan Riera Ferrari (que també cultiva l'escultura,

La Creu de Sant Jordi a Gregori Mir i Gabriel Janer Manila

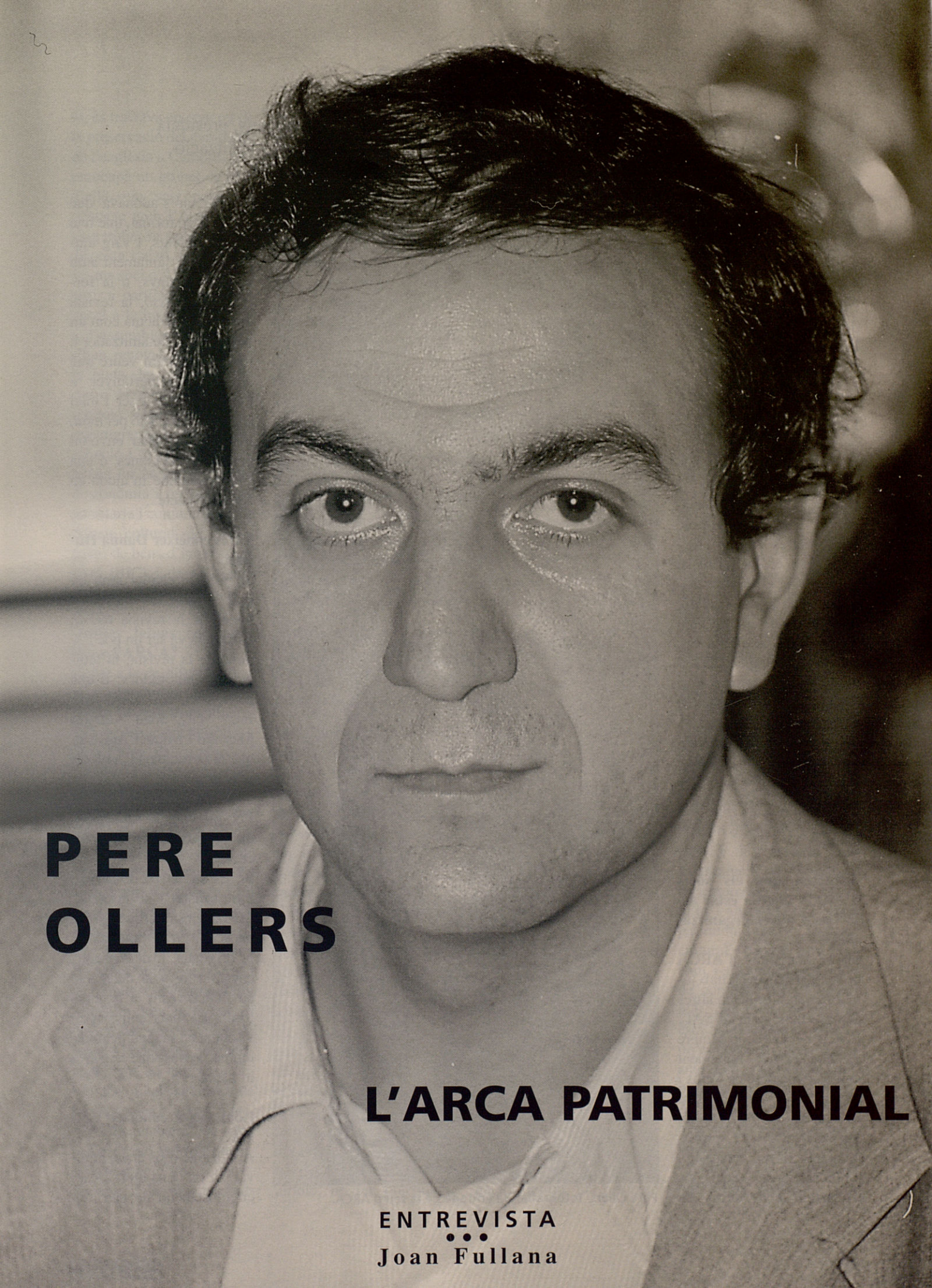
Feim arribar l'enhorabona a Gregori Mir Mayol i Gabriel Janer Manila, socis de l'OCB, que reberen el passat dia cinc de novembre la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, juntament amb altres personalitats de Catalunya i el País Valencià.

El decret de concessió dels guardons diu: a "**Gabriel Janer Manila**. Escriptor i pedagog. Per haver esdevingut una de les figures literàries més destacades i representatives de la cultura contemporània a Mallorca".

I a "**Gregori Mir i Mayol**. Historiador i polític. Per la seva tasca intel·lectual que s'ha traduït en obres com *Literatura i societat de la Mallorca de postguerra*, *El mallorquinisme polític 1840-1936* o *Els mallorquins i la modernitat*, i per la seva destacada trajectòria política, mitjançant la qual contribuï a impulsar l'estatut d'autonomia de les Illes Balears."

la fotografia i el cinema amateur, i que ja ha fet 127 exposicions individuals) ha realitzat expressament per a aquesta avinentesa les il·lustracions del calendari.

NOTA PER ALS SOCIS I DELEGACIONS: Podeu passar a recollir gratuïtament el calendari de l'OCB 1999, al local del carrer de la Impremta, 1 de Palma.

A black and white portrait of a man with dark, wavy hair, looking directly at the camera with a neutral expression. He is wearing a light-colored shirt and a jacket. The background is blurred.

**PERE
OLLERS**

L'ARCA PATRIMONIAL

ENTREVISTA
•••
Joan Fullana

ENTREVISTA

Pere Ollers va néixer a Campos l'any 1965.
Llicenciat en Dret, de professió és advocat,
treballa com a tècnic jurídic i,

d'ençà del maig d'enguany, presideix
l'Associació per a la Revitalització
dels Centres Antics (ARCA).

Com va néixer ARCA?
Enguany hem fet els
deu primers anys;
devers 1988, neix d'una
colla de gent amb formació
i inquietuds intel·lectuals i
de preservació patrimonial.
En veure que a la societat
mallorquina –així com hi
havia el GOB i l'OCB que
s'ocupaven de la natura i de
l'ecologia, de la llengua i
de la nostra cultura– no hi
havia cap organització que
s'ocupàs de defensar el
patrimoni, sorgí l'Associació
per a la Revitalització
dels Centres Antics (AR-
CA), amb el clar propòsit
de preservar el nostre patri-
moni; s'ha de dir, emperò,
que tampoc no era un camp
buit ni erm, perquè la So-
cietat Arqueològica Lul·li-
ana (SAL), una associació ja
centenària, és un referent
històric en la lluita per la
defensa del patrimoni, en-
cara que, tot i el seu gran
paper, no complia la funció
d'una associació de defensa
reivindicativa del patri-
moni.

**Admeteu que els socis
d'ARCA puguin estar as-
sociats a altres organitza-
cions?**

Sí, els membres d'ARCA
poden participar-hi amb to-
ta llibertat; n'hi ha en altres
associacions, com la SAL,
l'OCB i el GOB; jo sempre
dic que les tres, juntament
amb la Federació de Veïns i
els sindicats, dins els seus
respectius camps d'acció,
fan societat civil i, proba-
blement, si ho cercàssim,
molts dels nostres socis, els
trobaríem ben actius en

qualcuna d'aquestes altres
associacions; crec que això
respon a la mentalitat
mallorquina: “mana feines
a qui fa moltes feines, per-
què en pot fer una més...”,
això ho hem viscut i, sobre-
tot, es veu
molt als po-
bles; jo, que
som de Cam-
pos, t'ho puc
assegurar: qui
té preocupació
per la cultura,
en té pel patri-
moni i el paisatge i per la
vida sana.

**En els teus inicis de cons-
cienciació cívica, comen-**

**çares a preocupar-te'n des
de l'Obra Cultural...**

Sí, sense cap dubte, per cir-
cumstàncies personals i lo-
cals. A Campos –on vaig
néixer, vaig passar-hi la
meva joventut i també vaig

fer-hi els estu-
dis secundaris–,
s'havia sentit
parlar del GOB,
per la moguda
del Trenc. En
aquells mo-
ments, si un
volia ser un

«Qui té preocupa-
ció per la cultura,
en té pel patrimoni
i el paisatge»

poc contestatari, el GOB
era el punt de referència,
perquè encara no havíem
arribat ni als *okupes* ni als
anarquismes... I quant a

l'OCB, un s'adonava que
era un grup format, que feia
coses diferents, i vaig aju-
dar, primer, juntament amb
altres companys, a la for-
mació de *Ressò*, la revista
del poble que actuà com un
mitjà i medi dinamitzador i,
realment, vàrem veure que
tenia sentit pertànyer a
l'OCB i allò va ser l'inici
d'una preocupació pel món.
Per ventura, estar envoltat
per certes persones d'una
solidesa també m'ajudà en
aquest aspecte...

**Vares conèixer Damià Hu-
guet...**

Sí, jo he treballat amb ell
braç a braç en molts de
temes de la revista *Ressò*;
en Damià va ser un poc l'à-
nima de la revista; hi tení-
em col·laboradors d'una
certa talla, com Gori Mir;
Joan Veny, Joan Adrover
Mascaró i Miquel Adrover,
que hi participaven amb els
seus articles.

**Pel que veig, és una època
de la qual tens bon re-
cord...**

Sí. És una etapa de la qual
estic satisfet i no la consi-
der conclosa perquè encara
participo a *Ressò*, publicant-
hi originals; i, de vegades,
encara vaig a la delegació
de l'OCB, estic a la junta
local. És una etapa molt
viscuda, en la qual he après
moltes coses que després
m'han servit.

**Com vares conèixer AR-
CA?**

Ara fa cinc o sis anys, moti-
vat per un tema molt local i
circumstancial de patrimo-

Pere Ollers, fotografiat a l'entrada de la seu d'ARCA.

ni, es tractava en concret de la preservació del campanar de l'església a Campos, que preocupà un grupet de gent d'allà, em vaig posar en contacte amb l'Associació, vaig trobar-hi gent molt ben disposta i això em dugué a fer-me soci d'ARCA, i, més tard, a participar-hi com a vocal a la junta directiva. I a l'assemblea d'enguany, s'han renovat les vocalies, la junta, les vicepresidències i la direcció de l'Associació. Hem fet un nou organigrama, amb la redistribució i el repartiment de feines en àrees de treball: d'economia i tresoreria, de secretaria i comunicació, de difusió cultural, de catalogació de béns d'interès cultural (BIC) i de patrimoni general.

Quines feines concretes feis a l'ARCA?

Quant a la de difusió cultural, li donam molta importància i organitzam itineraris i recorreguts culturals, i, dins l'àrea de catalogació de béns d'interès cultural i de patrimoni, intentam potenciar-la, perquè pensam que és bàsica i que cadascuna de les delegacions de poble hauria de tenir ben fet el seu propi catàleg; i en aquesta qüestió ja hem començat, s'ha fet un equip de catalogació amb un model de fitxes informatitzades i de pautes d'intervenció; una altra àrea és la que es dedica per zones i directament a la defensa del patrimoni, que, si cal, posa denúncies i fa el seguiment de les llicències d'obres, d'institucions, etcètera. De totes maneres, no voldria donar-te la imatge d'una superestructura i de superorganit-

Ollers va néixer a Campos.

zació, però sí que hem arribat, fins a un punt, després de deu anys de funcionament de l'Associació, a tenir-la molt estructurada i consolidada i que tothom sap on s'ha de posar mà; ara tenim clar on s'han de fer més esforços, quines són les qüestions més delicades, i continuam necessitant

gent jove que s'hi engresqui. I els joves, en el cas de ser llicenciats o estudiants de Dret o d'Arquitectura, si ho volen, amb nosaltres tenen l'oportunitat, per exemple en el camp jurídic, de fer pràctiques,

un rodatge pràctic que pot ser-los útil per al seu futur professional.

Quins projectes immediats i futurs teniu?

•

«Vaig ajudar, amb altres companys, a la formació de Ressò»

...

trimoni i que, sobretot, ens obre un nou camp en la difusió cultural del patrimoni —estic pensant en exposicions, tríptics i desplegable, cartells per difondre'l—, que facilitarà la tasca de divulgació, tenim un projecte

important, però encara li donam voltes i es troba en la fase d'estudi seriós: és la possibilitat de constituir la Fundació, en la qual podria participar qui volgués, empreses i institucions. Un altre projecte és adquirir i restaurar el casal del carrer de la Pau, Can Weyler, on hi ha la seu de l'Associació, però que no és nostre, el qual també es un bé d'interès cultural (BIC) que necessita mà de metge. Nosaltres el tenim llogat i el més fàcil seria partir, perquè no podem treure-li tot el profit que voldríem i deixar-lo en mans dels seus propietaris, de la Fundació benèfica assistencial de l'Església, a la qual pertany, però som conscients de la necessitat d'una intervenció, amb urgència, a Can Weyler per conservar-lo adequadament.

Teniu més projectes?

Sí. El de la Fundació és un projecte bàsic per a l'Associació; en tenim d'altres, però vull que quedi clar que, de moment, només són projectes. Un d'ells és la creació d'una oficina o una espècie de finestra d'assessorament al ciutadà, a les empreses, a les contructores i altres entitats, sobre patrimoni històric, artístic i cultural, perquè ens adonam, i ara amb aquest boom de compra i venda encara més, que molta de gent no està assessorada ni tampoc no es conscient de la necessitat d'un control i del compliment estricte de la llei, i ARCA vol continuar demanant aquest control i que es compleixi la llei. Per exemple, en el cas de compra d'una possessió, i al

ARCA fa deu anys que funciona. Ara, Pere Ollers n'és el president.

que creguem que sigui la solució total, però sí una possible via per oferir una sortida a la gent, per fer-li veure que podem ajudar-la, perquè, de vegades, ser propietari d'un bé d'interès cultural es veu més com un greuge que com un valor afegit... I aqueixa actitud s'ha de desterrar, hem de convèncer que és positiu tenir una possessió amb un passat i valors històrics, que això els dona un valor per si mateix, i que no és cap càrrega posseir patrimoni cultural... En aquest moment, aquest paper d'assessorament, ningú no el fa, ni tan sols ARCA. Encara només és un projecte en estudi; estam mirant com i a on s'hauria d'instal·lar, quina publicitat se li hauria de donar, quins equips de professionals i quins socis ens podrien ajudar a materialitzar-lo. Et som ben sincer si et dic que no sé si realment arribarà a reeixir aquest projecte, però sí que hi estam pensant.

nou propietari no li ve d'un milió, desitjaríem que tengués qui l'assessoràs, deixant ben clar que l'assessorament no vol dir fer-li cap projecte, sinó informar-lo: miri, vostè té un casal amb elements i va-

«Hi ha molta gent que s'alegra de la nostra acció mentre que d'altres en reneguen.»

...

lors històrics i artístics, que s'han de preservar, i dir-li com ha d'actuar per preser-

var-los. Fent-ho, no trepitjaríem el terreny a ningú, perquè això, desgràciadament, no ho farà mai l'administració pública, perquè, malgrat que tengui oficines d'informació, no s'ocupen d'aquei-

xes qüestions i no estan avesades a posar-se al nivell del ciutadà ni a asses-

sor-lo. D'altra part, altres empreses que podrien fer aquest tipus de feina d'assessorament, siguin gabinets d'arquitectes o siguin gabinets d'estudis paisatgístics, aqueixa qüestió els llenega i, pràcticament, no n'hi ha que vulguin fer un estudi acurat sobre una possessió. I no és

«La catalogació de béns d'interès cultural i de patrimoni és bàsica»

...

sobre una possessió. I no és

Dins el camp de la divulgació i la difusió, teniu prou èxit amb les vostres

EL MIRALL

AMB EL SUPORT DE

fundació congrés de cultura catalana

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

ENTREVISTA

publicacions...

És cert, l'edició de *Quaderns d'ARCA* ha tengut una línia permanent i bona acceptació, és una col·lecció periòdica, fins ara n'hem publicat catorze números i qualcun d'ells està exhaurit. Així mateix, editam un modest butlletí que es diu *Informarca*; és un mitjà de comunicació molt senzill que ens permet donar ressò de les nostres activitats diàries; i, vull dir-t'ho, no és gens fàcil de dur-lo endavant, surt periòdicament gràcies a l'esforç del coordinador i dels seus col·laboradors, l'editam cada dos mesos i ara el volem remodelar, donar-li més vida, encara que això impliqui una càrrega, com un mac, majors dispendis i que hàgim de cercar més col·laboradors...

Ara mateix, quines accions d'ARCA destacaries?

A ARCA, mantenim una línia d'acció contínua diària i, aquí i sullà, van sorgint problemes que ens fan intervenir; avui era una de-

núncia, que he hagut de signar, a Fornalutx; ahir es tractava de l'obra nefasta, amb l'excusa d'estalviar aigua, a la síquia de Sóller, etcètera. I, essent realistes i a desgrat del que voldríem i malgrat que amb l'acció s'han aconseguit millores, hem de dir que en més d'un noranta per cent de les nostres accions no ens fan cas, bé perquè tenen els permisos o, si no els tenen, fan via a aconseguir-los o, sen-

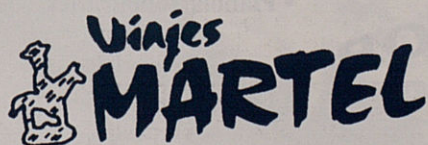
zillament, passen de nosaltres, i també perquè no pots anar contínuament als tribunals a exigir justícia quan se suposa que l'Administració hauria de

complir estrictament amb la legalitat vigent..., però, en tot cas, aqueixes accions serveixen perquè no es cregui que tot està ben fet, per crear una major consciència popular i augmentar la sensibilització; emperò no és gens còmode perquè som una associació interpellant, sempre encenem el llum roig demanant explicacions a qualcú... I amb la línia d'activitat social quotidiana i els objectius d'ARCA,

«L'edició de *Quaderns d'ARCA* ha tengut una línia permanent i bona acceptació»

Fulletó editat per l'Associació per a la Revitalització dels Centres Antics.

PONT DE LA CONSTITUCIÓ des. '98

VENÈCIA 69.800 PTA
LONDRES 74.900 PTA
PRAGA 59.900 PTA

ROMA 61.900 PTA
PARÍS 72.500 PTA
VIENA 79.700 PTA
ANDORRA 34.950 PTA

OMS, 50-B. Box 696 • 07003 Palma (Mallorca) • Balears - Espanya
Tel. 971 72 38 42 • Fax (971) 72 69 42 • e-mail: martel@juniper.bdr.es

basats en un funcionament intern democràtic, aconseguim, a la vegada, efectes positius i negatius, perquè hi ha molta de gent que s'alegra de la nostra acció mentre que d'altres en reneguen.

Quina és, al teu parer, l'agressió més flagrant contra el patrimoni?

D'agressions, no sé si parlar-ne. Però, posats a destacar-ne qualcuna, i per ventura és més una omisió, en destacaria la manca de qualsevol planificació i d'acció decidida per recuperar el centre històric de Palma. És ver que ens trobam amb un bon centre històric molt ample i gran, important i amb monuments de primer ordre, amb una xarxa urbana antiga ben conservada, amb mostres de gòtic devora d'altres de barroc, modernisme i racionalisme, en una societat turística i de serveis on cap institució se'n preocupa: ni l'Ajuntament ni el Govern emprenen una acció seriosa i decidida per revitalitzar-lo, i és, a posta, una paraula reivindicativa, fundacional i emblemàtica per a nosaltres. I no voldria caure en el parany del centrisme de Palma, però en l'àmbit insular l'exemple

d'una bona acció al centre històric de Ciutat pot ser fonamental, des d'aquí podria irradiar cap altres conjunts i centres històrics illencs; i vull destacar l'esforç, molt més decidit i seriós que a Palma, que s'ha fet per revitalitzar i recuperar el centre històric d'Alcúdia.

A Palma, no hi ha cap pla?

Això del Pla Mirall és l'entelèquia o paradoxa, dita en el títol mateix, perquè el famós pla no és per recuperar el centre històric, serà una suma o

superposició d'obres, no sé si totes són necessàries i moltes d'elles són criticables; nosaltres detectam un estat d'opinió negatiu i de gran crítica social a aspectes parcials del Pla Mirall, a suposats embelliments i rectificacions de carrers, augments i reduccions de voravies, juntament amb altres grans obres i macroprojectes, com el del Parc de les Estacions, que es fan sense un concurs previ d'idees i que, sobretot, es fan

sense comptar per res amb l'opinió dels veïnats. No sé a qui correspon liderar aquest estat d'opinió, i potser a ARCA ho haurem de fer i dir: ja n'hi ha prou de no respectar el patrimoni, basta ja d'aquest tipus d'obres sense to ni so! El Parc de les Estacions és un macroprojecte que pot ser fonamental per als propers quaranta o cinquanta anys

de la nostra ciutat, i què passa? Quins usos es donaran als edificis que se salven de la crema? Quan quasi tothom està d'acord que està mal fet, ens trobam

amb una manca total de resposta, és a dir, quan necessitam un vertader parc de zona verda, un pulmó, i no una plaça dura, què se'ns proposa? Al marge de la qüestió del quilòmetre zero, el qual volem que es mantengui en el mateix lloc, i del nus de comunicacions que ha de ser a la plaça d'Espanya, s'hauria de fer un vertader concurs d'idees, així com toca, ja ho han dit els arquitectes i nosaltres ja ho havíem dit.

El parc, fent honor al seu propi nom, ha de mirar cap a les estacions i no donar-li l'esquena arraconant-les. Avui en dia, tenim possibilitats, suficients dissenyadors i arquitectes que són capaços de projectar un parc de zona verda independent de la plaça; al contrari de la idea que s'ha anat infiltrant que el presenta com una necessitat, sense ajuntar-la amb el parc. D'altra banda, la plaça d'Espanya amb el monument al rei En Jaume té una emotivitat històrica i respon al gust d'una època, i no s'hauria de modificar en absolut perquè en el seu perímetre, i per si mateixa, té entitat pròpia amb molts d'edificis singulars al seu voltant que estan protegits. I a, més d'això, nosaltres sostenim que tot el perímetre de les avingudes cap al centre forma part del conjunt històric i que, sense una autorització prèvia de la Comissió de Patrimoni, no es pot alterar. L'Ajuntament, una vegada més, per motius que ara no analitzaré, s'ha precipitat i és víctima del seu propi error de percepció i d'anar massa aviat quan no pot ser fer-ho així...

«Manca una acció decidida per recuperar el centre històric de Palma»

salomart s.l.

MANUFACTURES EN PELL I MARROQUINERIA
CA N'ADRIÀ, S/N - STA. MARIA DEL CAMÍ
TELÉFON 971 62 12 15 - MALLORCA

Jaume Salom Bover

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

La seva confiança ho fa possible

Projecte
Natura

Balears Sa Nostra Raó de Ser

Així reinvertim els nostres beneficis a "SA NOSTRA", convertint finques com ca'n Tàpera i sa Canova en vertaderes escoles mediambientals, col·laborant en la preservació de la flora i la fauna, impulsant el coneixement dels nostres valors naturals amb publicacions i seminaris i fent del Projecte Natura una realitat que ajudi a garantir un medi ambient de qualitat per a les generacions futures. Perquè el benestar de la gent de **Balears és "SA NOSTRA"** raó de ser.

Gent de
confiança

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

Antònia Ordines publica *Caramells de l'Auba* Evocació de la infantesa feliç

Antònia Ordines i Marí ha publicat *Caramells de l'Auba (Nova Lletre)*, una segona versió del llibre publicat l'any 1993, en el qual l'autora evoca la seva infantesa a la vall d'Orient.

El llibre forma part d'aquest conjunt d'obres que tenen l'interès de retratar, a través de l'òptica d'un infant, l'ambient ja irrecuperable d'un racó únic de la geografia illenca.

Necessàriament, en una evocació semblant, hi ha de surar la màgia de la unió entre l'home i la natura, l'enyorança del paradís perdut per sempre més, i la descripció d'un entorn que aporta materials amb escreix com per bastir una novel·la. N'Antònia n'està satisfeta, i ens en parla amb seguretat, com si ja tengués al cap l'esquema de la seva pròxima aventura literària.

Què havies fet abans de *Caramells de l'Auba*?

Abans havia publicat, amb Bartomeu Sastre, *Alaró, aspectes històrics, costums i tradicions*. També em vaig interessar per la cuina tradicional mallorquina i vaig participar en l'edició del *Llibre de cuina de Can Camés Seques*, que no sé com va caure en mans d'un redactor de la col·lecció Time Life que en va traduir i publicar moltes receptes. Hi ha molt d'interès per la cuina mallorquina. Llavors vaig començar una col·leccioneta de temes dels pobles del Raiguer i altres indrets: *Quaderns del Raiguer* i, després, *Caramells de l'Auba*.

D'on surt el llibre?

Va néixer sense cap voluntat de publicar-lo. És fruit d'una teràpia que em vaig imposar en uns moments

difícils professionals i personals. Orient m'ha donat molta pau, i quan podia, agafava un paper i evocava Orient, la infantesa meravellosa, rica, lluminosa, fins que vaig tenir un aplec considerable d'escriïts. Els amics m'animaven, però m'hi resistia, fins

«Orient m'ha donat molta pau»

que vaig sentir enyorança d'uns amics de tota la vida, i vaig pensar que una bona

ocasió per al

retrobarment

seria editar aquest llibre.

Els vaig convidar a anar

tots a Orient, a

fer una trobada, i els vaig presentar el llibre. Érem un centenar de persones. Va

esser un bany de coses positives. Tots recordàvem el millor que ens havia passat.

I aquesta segona versió?

Aquest amics l'anaren recomanant i l'edició (500 exemplars) es va anar acabant, fins que fa 2 anys em feren veure que podia aportar coses interessants per les vivències que conté, que s'ubiquen en una illa (Orient), en una illa preturiàtica. Em feren veure que podia esser interessant per a tots els públics, sobretot per a uns infants que viuen una època massa virtual. El meu text és la descripció d'un despertar a la vida. A la vall d'Orient estava envoltada de natura. Hi havia persones, com na Margalida de Can Toni, que tenien una saviesa innata: sabia els noms de totes les plantes i les seves propietats, i reconeixia els més insospitats senyals d'aigua. Tot vivia en relació a les estacions: batre, cireres, tondre... La influència d'aquell món, natural i màgic alhora, em va arribar fins al moll dels ossos.

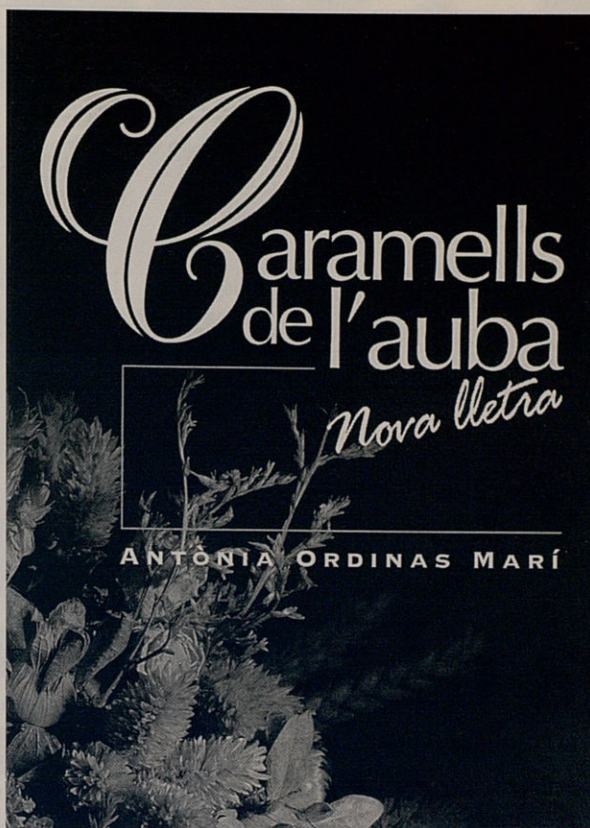
Què incorpora de nou, però, el llibre?

Tenc un gran respecte cap als llibres i poden enlairar o fer decaure els ànims. En aquesta segona versió vaig voler fer-ne una revisió més

Ordines vol recuperar, amb el seu llibre, un racó únic de la geografia illenca.

acurada. Vaig dedicar un any llarg a revisar-lo, sobretot l'estil, a cercar un ritme que fos convenient a la narració. Sobretot a la musicalitat, a la plàstica. Orient és una explosió de lluminositat, d'olors i colors. N'estic satisfeta. Aquí hi ha el bessó d'una novel·la de la Mallorca interior, que està per escriure. Tenc algunes idees bastant clares. Trob a faltar aquests savis, aquests pagesos rics en coneixements. A ells, els dec moltes coses. Em contagiaren del plaer d'aprendre i conèixer. A Orient vaig descobrir-ho quasi tot. Mon pare era pastor. Estimava moltíssim cada un dels trets culturals de Mallorca: era xeremier, era glosador, un gran conversador i, a més, tenia una filosofia pròpia de la vida.

Portada del llibre.

Llegia moltíssim i va escriure. Em va deixar algunes llibretes que mereixen esser tractades amb més extensió. Primer, en volia fer un tractat antropològic, ara ho veig més com l'embrió d'una novel·la.

Com era aquell Orient que vares conèixer a la infantesa?

Totes les possessions estaven habitades. Al llogaret, hi havia unes 100 persones. Els meus pares tenien una fonda amb quatre llits. Sobrevivien tradicions antigues, com el costum d'anar a collir camamill·la a l'Ofre la nit de Sant Joan. Sobretot es vivien molt les estacions, les feines camperoles. Els senyors intervenien poc en la vida de la vall: sols venien a l'estiu. Eren els amos, la figura predomi-

iMac.

Ho sentim, no és beige.

El teu Centre Apple és

Servei Tècnic
Oficial Apple

Mca. S.L.

Distribuidor
Autoritzat Apple

C/ Sant Jaquim, 9 Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 - PALMA
Delegació a Menorca: Tel: 907 28 29 56 Fax: 971-35.28.43

<http://www.readysoft.es/home/xipsmca> xipsmca@readysoft.es

nant: aquesta figura de la ruralia mallorquina tan rica, tan poderosa i tan suggestiva.

Com veus Orient a l'actualitat?

Orient em preocupa. Sols hi ha una família que es manté de les antigues, a Son Bernadàs. Han resistit. Un dels fills ha restat a la vall, amb l'agroturisme. La resta sols hi viu circumstancialment, bé per negocis de restauració o a les finques. No és una opció de vida. Exceptuant els estrangers que han comprat, que tenen una cultura externa i duen els seus propis hàbits. No s'imbuïxen en el que era aquest Orient antic i solidari, molt relacionat amb la natura i l'entorn. Es tanquen i no fan ni reben cap aportació que no sigui la del paisatge. Veig Orient com una zona d'especulació. Les cases són caríssimes. Es compren i es venen. No es fomenta res més que això.

De qui et consideres deutora literàriament?

Com va dir na Carme Riera, a mi m'ha influït el Llorenç Ribet de *La minyona d'un infant orat*. Aquell sentit de l'aventura diària, de sortir a jugar pels voltants. Maria

Ordines també va participar en un llibre de cuina mallorquina.

Antònia Salvà representa la presència plàstica de la nostra natura: sents les olors de les flors i de la casa pagesa. Però principalment hi ha una influència de Gerald Durrell, de la trilogia de Corfú, que introdueix en l'evocació un aspecte humanístic constant.

I pel que fa a la llengua, quina ha estat la teva intenció?

He intentat recollir terminologies que avui són poc comunes. A Orient, hom hi emprava un llenguatge molt

ric. Duc tota aquesta riquesa de vocabulari que m'ensenyaren els meus mestres d'Orient: expressions, noms que no són comuns a la Mallorca més urbana. He pretès, sobretot, una musicalitat, fugint de les paraules recercades i erudites. La meua primera llengua estudiada va ser el mallorquí que el nostre vicari d'Orient ens ensenyava. La gran sorpresa va ser quan va venir una mestra i ens va voler escolaritzar en castellà. Ho va fer d'una manera suau, va ser prou hàbil i

capaç de fer-nos encuriosir pel saber.

La teua escriptura participa d'una certa sensibilitat femenina davant la natura i la infància?

Pens que sí, però pens que aquesta qualitat femenina de plasmar la infantesa no és només meua. Jo m'he adonat que aquells al·lots —homes i dones— tenen una visió distinta dels de les zones urbanes. Gairebé tots posseeixen una sensibilitat molt peculiar, fruit d'haver crescut en un ambient poc competitiu. Potser és per això que, part damunt de les qualitats "masculines" de guanyar i vèncer, hi predomina una visió femenina del paisatge i d'aquelles vivències que el pas del temps vesteix d'una certa boira d'encanteri. Orient va ésser la meua universitat. Allà vaig aprendre molt, sobretot la importància d'ésser una persona i, per aquest fet, de tenir una dignitat, una qualitat humana, al marge de tenir o no tenir. Aquesta infància feliç em va deslliurar de moltes barres mentals. Foren unes circumstàncies tan excepcionals que em marcaren profundament i per sempre.

Mateu Morro

Roldan

Cream espais para conuiuere

Eusebi Estada, 66-68

07004 Palma de Mallorca

Tlf.: (971) 20 98 13

Fax: (971) 75 38 50

- PLANIFICACIÓ I PROJECCIÓ D'ESPAIS
- EQUIPAMENTS PROFESSIONALS
- INFRASTRUCTURA
- COMPLEMENTS
- INSTAL·LACIONS INTEGRALS
- COL·LECTIVITATS
- BIBLIOTEQUES I ARXIVS
- HOTELERIA I RESTAURACIÓ
- GARANTIA POST-VENDA

innovació!!

Es Raiguer avança₃

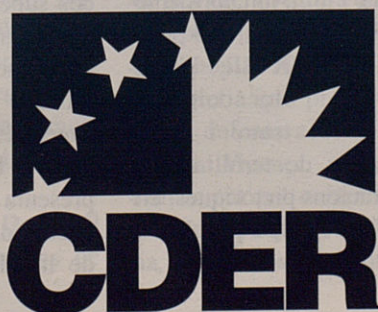
**Ajuts
a les empreses**

**Foment
de l'exportació**

**Assessorament
als empresaris**

**Consorti per al
Desenvolupament Econòmic
del Raiguer**

Informau-vos al **CDER**,

Carrer dels Selleters, 25
07300 Inca

Tel. 971 88 70 07

Fax 971 88 70 08

e-mail: cder@oninet.es

Amb el suport de:

GOVERN BALEAR

COMISSIÓ EUROPEA

Pollença: una vila de gran tradició cultural i artística

El municipi de Pollença compta amb 11.309 habitants (dades de 1991) i una superfície de 146 km². La vila, centre d'una

gran tradició cultural i artística, ofereix molts de centres d'interès monumentals i urbans per visitar pausadament.

Començam la visita per l'església parroquial de Nostra Senyora dels Àngels. La parròquia de Santa Maria de Pollença fou fundada després de la conquesta, el 1236; l'any 1240, el bisbe Ramon de Torrella la cedí als templers. L'actual temple fou construït entre 1714 i 1790 segons l'estil barroc. La façana principal és de línies molt senzilles; el portal mostra arquivoltes ogivals, neogòtiques, i en el timpà, hi ha un conjunt escultòric que representa la Mare de Déu dels Àngels. El campanar, de planta quadrada, resta integrat dins el perímetre de l'edifici; presenta sis cossos separats per motllures, amb el cos superior amb merlets. L'interior del temple té planta de nau única amb capelles laterals i absis semicircular. La coberta de la nau és de volta de canó amb llunetes, dividida en set trams. Al peu del temple, hi ha la tribuna del cor, sostinguda per tres arcs. A l'alçat del temple, sobre les capelles, i també a la coberta, s'hi troben unes pintures al fresc que representen el Via Crucis, realitzades entre 1913 i 1921 per A. Boveri, E. Mossgraber i J. Tudela. El retaule major és barroc, de 1754, i prové de l'església de Montision de Pollença. Al nínxol central del primer cos, s'hi pot

veure una talla del Sant Crist, entre les escultures de sant Ignasi, santa Bàrbara, sant Joaquim i santa Teresa. Presideix el segon cos un nínxol amb la imatge de la Mare de Déu dels Àngels, la Patrona, obra de M. Arcas, d'aquest segle, situada entre quatre imatges de

capella nova de la Patrona; el retaule és barroc i el nínxol central conté l'antiga imatge gòtica de la Mare de Déu dels Àngels, possiblement del segle XIII. A la dreta del presbiteri, hi ha la sagristia; conté reliquiaries, vasos sagrats i diverses mostres de pintura barroca.

Portal de l'església de Nostra Senyora dels Àngels.

sants. El tercer cos del retaule, posterior, conté la imatge de sant Pere i, a l'àtic, el Nin Jesús. De les capelles, en re-marcam la de sant Sebastià, la tercera de la dreta. La quarta capella de la dreta és la de la Comunió; hi

reposen les despulles de Miquel Costa i Llobera des de l'any 1988. La segona capella de l'esquerra és la

Continuam la passejada pel **Club Pollença**, a la Plaça, que és una de les institucions culturals de més tradició a Pollença. S'hi ubica el casal dit Can Aulí, possiblement del segle XVIII. L'interior conté un teatre i diver-

ses sales de tertúlia, amb aportacions pictòriques, entre d'altres, de l'Escola Pollencina.

La aturada següent és a l'església conventual de **Sant Domingo**. Els frares dominicans s'instal·laren a Pollença l'any 1576, a l'església del Roser Vell, i es traslladaren a l'actual ubicació el 1598. Amb motiu de la desamortització, el convent fou exclaustrat l'any 1835 i passà a mans de l'Ajuntament, que hi traslladà l'hospici, la presó i una escola. El 1973 la diòcesi cedí l'ús de l'església per a actes culturals a l'Ajuntament. La façana de l'església presenta un mur quadrat amb un portal coronat per un nínxol amb una imatge de la Mare de Déu; més amunt hi apareix un rosetó. El campanar, de planta quadrada, sobresurt de l'extrem dret. L'interior té planta rectangular amb capelles laterals; la coberta és de volta de canó, dividida en cinc trams. Al peu del temple, hi ha la tribuna, amb tres arcs. El retaule major és barroc, de 1651, obra de Joan A. Gaspar Oms; és presidit per la imatge gòtica de la Mare de Déu del Roser Vell i, en el cos superior, per una imatge de sant Domingo; els laterals mostren pintures dels misteris del rosari. De les capelles laterals, destaca un notable baix relleu que representa els misteris de la Passió de Crist. El retaule de la Mare de Déu de la

•
Els frares dominicans s'instal·laren a Pollença l'any 1576
•••

Mercè és obra de M. d'Alcanyís. L'orgue barroc data de 1732.

De l'antic conjunt conventual de Sant Domingo, n'és destacable el **claustr** barroc; és de planta rectangular envoltada per quatre ales amb arcs rebaixats situats sobre columnes jòniques, amb una pareteta que tanca el perímetre; els costats llargs presenten set columnes i els curts, cinc. Els corredors tenen sòl emmacat i coberta d'embigat, excepte en els angles, on hi ha coberta de volta d'aresta. L'alçat interior mostra al primer pis finestres rectangulars amb ampits.

El **Museu Municipal de Pollença** s'allotja a les dependències de l'antic convent de Sant Domingo, fou inaugurat el 1975 i depèn de l'Ajuntament. S'hi exposen permanentment, des de 1970, els premis del Certamen Internacional de Pintura de Pollença. Conté també els Braus de la Punta, peces de fusta trobades en una cova d'enterrament, del segle IV aC. Un gran llenç representa l'heroi pollencí Joan Mas, obra de Joan Bauçà. Les obres més modernes formen la col·lecció de pintura contemporània. Cal remarcar del fons escultòric l'obra titulada Cap, de Josep de Creft. Dues obres de Francesc Comas destaquen del fons de pintura gòtica: la Mare de Déu dels Àngels i la predel·la de la Passió. Destacam també dues pintures de Gabriel Mòger (ca. 1380-1438): les restes del retaule dels sants Àngels i la taula de sant Nicolau.

La **torre de Can Desbrull** se situa en els jardins de

Claustre de Sant Domingo.

Joan March; data del segle XVI i formava part d'un casal senyorial que fou enderrocant. Dels Desbrull i dels Villalonga, propietaris de Ternelles, el casal i la torre passà al financer Joan March, que cedí el solar i la torre al poble. La torre de defensa és

de secció quadrada i de coronament pla; en el lateral de llevant, a l'altura del primer pis, s'hi obre una finestra conopial. Hi ha una peça d'artilleria que prové de la talaia defensiva de la cala de Sant Vicenç.

Novament pel centre de la vila, a la plaça de l'Almoïna, retornam a la **font del**

Gall. És un dels emblemes més populars de Pollença. Consta d'un cos de pedra viva ovalada coronat per un gall de ferro, símbol heràldic del poble.

Continuam la visita a l'**església de Montision**. La Companyia de Jesús arribà a Pollença l'any

1688. El 1696 adquiriren un solar situat als peus del puig del Calvari. El nou temple, d'estil barroc, fou beneït el 1739. Després de l'expulsió dels jesuïtes, l'any 1767, i d'una curta estada dels caputxins, el convent restà desocupat i fou cedit a l'Ajuntament. L'any 1891 es restaurà el

temple. El 1905, s'hi instal·laren els pares ligorins, després teatins, que l'abandonaren el 1982, i actualment torna a estar desocupat. L'església és davant una esplanada, amb accés per una escala amb l'escut de Pollença i la data de 1714. La façana és un parament desornamentat. El portal major és de llinda inscrit dins un arc apuntat, amb un timpà llis i l'escut del rei Carles III; al centre del mur hi ha un rosetó barroc i, a la part superior, hi ha tres obertures i una petita claraboia. El coronament és un frontó triangular, amb aletes. L'interior té una nau, amb quatre capelles laterals a cada costat. La coberta és de volta de canó amb llunetes. Damunt les capelles, hi ha tribunes amb balustrada. A l'ingrés, hi ha la tribuna del cor, amb un arc rebaixat. A la dreta de la zona d'accés, hi ha un gran quadre de la Santa Cena i un oli amb el pare jesuïta Hug de Berard. La primera capella de l'esquerra és la del Perpetu Socors, amb les escultures dels arcàngels sant Gabriel i sant Miquel; a la part inferior del retaule, hi ha la imatge del Nin Perdut. El presbiteri té planta quadrangular coberta per dos trams de volta de canó. El retaule major substitueix l'original jesuític, que es traslladà a la parròquia de Pollença; l'actual retaule prové de la parròquia d'Alcúdia. En el cos central, hi ha la figura de sant Ignasi, única escultura que resta del retaule original i el Sagrat Cor de Jesús; i en els laterals, els patrons dels ligorins i dels teatins. El fresc supe-

rior és obra de M. Costa, una glorificació de Jesús. A l'esquerra de l'església, a les antigues dependències conventuals, hi ha un portal de llinda que correspon a l'entrada a l'Ajuntament, amb l'escut de Carles III.

En el **Calvari**, actual oratori dedicat a la Passió, s'hi trobava la capella del Temple, del s. XIII. L'orde del Temple ocupà Pollença després de la conquesta catalana. Exerciren l'autoritat feudal sobre la vila i rodalies. L'any 1312 fou desarticulada l'orde per manament papal; aleshores, els béns dels templers passaren a l'orde de Sant Joan de Malta. L'actual oratori data de 1795 i fou restaurat els anys 50. Té façana amb portal de llinda i pilastres estriades amb piràmides amb bolla i una aleta a cada costat; el remat és una espadanya. L'interior conté el grup escultòric del Sant Crist del Calvari, i també de la Mare de Déu del Peu de la Creu, que data de 1448. Segons la tradició, fou trobat per uns pescadors a la cala de Sant Vicenç quan treien les xarxes. Entre 1860 i 1879 es bastí la llarga escala de 365 graons i s'hi col·locaren les catorze creus del Via Crucis. Cada Divendres Sant s'hi celebra la processó del Davallament.

En el carrer de Costa i Llobera, núm. 99, hi trobam el casal dit **Can Costa**. Aquest edifici de la primera meitat del segle XIX és la casa natal del poeta Mn. Miquel Costa i Llobera. A la façana, hi ha una làpida que recorda l'esdeveniment. Al núm. 54 del mateix carrer, s'hi aixeca el casal conegut amb el nom de **Can Costa**

Pont romà.

Vell, de principi del segle XVIII; té portal de llinda amb un escut i la data de 1708 i fou propietat del pare de Miquel Costa i Llobera.

Resseguim l'itinerari per l'**oratori de Sant Jordi**, que data de 1532. El temple és gòtic, i les obres acabaren el 1609. El portal major és ogival i amb timpà desornamentat; al capdamunt hi ha un rosetó i una espadanya. Presideix l'altar major la imatge de la Mare de Déu del Mar, que fou trobada, segons la tradició, a la cala d'Ariant l'any 1605.

Als afores de Pollença, cap al nord, hi trobam el **pont Romà**. Té dos ulls, de tipologia diferent, ja que el de migjorn és d'arc rebaixat, mentre que el de tramuntana és d'arc rodó. Enmig, presenta una sortida d'aigua d'emergència, en forma d'arc rodó situat sobre el pilar central; aquest apareix reforçat per un esperó que condueix l'aigua cap als dos ulls. La part superior del pont presenta un sòl empedrat i paretetes laterals de

protecció. De cronologia desconeguda, el pont possiblement té una base romana, tal com indica la tradició i la toponímia; però, en tot cas, fou molt refor-

mat en l'edat mitjana. Acabam aquest llarg circuit amb l'**oratori del Roser Vell**. Possiblement té l'origen al segle XIII i, des del s. XVII, és conegut com el Roser Vell. Fou ocupat, entre 1576 i 1598, pels dominicans; el 1887 es restaurà. La façana presenta un alçat dividit en tres trams, marcats per quatre contraforts; el portal major té arc ogival, protegit per un guardapols; més amunt hi ha una claraboia circular; la testera ve definida per dos aigua-vessos i, al capdamunt, hi ha una espadanya rematada per una creu. Un cos adossat a l'esquerra de la façana mostra un portal d'arc rodó, de tradició romànica. L'interior conté el grup escultòric gòtic dit *les Maries*.

Gaspar Valero

Hotel Rural Es Figueral Nou

Restaurant

Es Pati de Montuïri

Cra. Montuïri - Sant Joan, km 0,7
07230 Montuïri (Mallorca)

Tel. 971 64 67 64 - Fax 971 64 67 47

Les altres veus

Toni Nicolau d'Ocults i les petites coses

Toni Nicolau està acabant filosofia i diu que l'hivern és l'època de dur a terme nous projectes. Du 13 anys de discos i gires i viu a ritme de 35 a 40 *bolos* per any. A casa nostra és un dels pocs professionals. Tot té una explicació: enrere deixa cinc discos més un

recopilatori, i ara ens posa al davant el darrer treball, *Petites coses*. Es tracta d'un disc eclèctic, amb sons mediterranis i ritmes afrolatins del Carib, una aposta arriscada pel mestissatge, que oreja les arrels. La carismàtica veu dels Ocults té moltes coses noves a dir-nos.

Quina música o bandes t'han influenciat?

Ja són molts d'anys d'escoltar música. És difícil de dir. La música brasilera: Caetano Veloso. La manera de cantar d'Astrud Gilberto. Eurythmics but the girl és l'únic grup del qual tenc tota la discografia. Després hi ha la vena de quan van començar The Clash, Sex Pistols, Rolling Stones, els respect, però res més.

En quin estil t'emmarcaries?

Som un gran amant del mestissatge i de l'eclectisme en general. Jo no podria fer el que fan alguns amics i intentar recuperar l'essència de la música mallorquina. No vol dir que no ho pugui fer, però no ho faré com ho feien abans. Jo no vaig a batre! Això no treu que en la meua evolució no merescuin un gran respecte les arrels d'allí on véc.

Quin és el teu rei o reina en la música?

En aquest aspecte som republicà. Cada un ha de fer el seu camí particular. No m'agraden els no ningú ni els grans grups. No som partidari dels extrems.

I dels actuals?

Com amb l'amistat, cada un va trobant el seu *rotllo*. Vaig anar als

concerts de Miles Davies i Dire Straits i en vaig sortir buit i molt decebut, enganyat. I, en canvi, he sortit *flipat* d'un baret on tocaven dos músics. I és que un grup és bo no perquè ho diguin els mitjans, és bo si per a tu ho és.

Què penses de les subvencions a la música en català?

N'estic a favor, però és molt important la manera

com es duen a terme. S'ha d'equilibrar, no agafar dos grups, posar-hi una gran pasta i fer cops d'imatge o penjar-se medalletes el polí-

tic de torn, el qual tira la casa per la finestra un cop a l'any quan són les festes. Aquests mateixos doblers poden pagar locals d'assaig on es demani hora com en un poliesportiu, i això podria ser tot l'any amb la ma-

teixa despesa i repartint la subvenció. Però això no dona vots. Mira Escape, que van de revolucionaris i cobren 4 quilos per *bolo*. Els seguidors han de pagar 2.000 pessetes i un Ajuntament amb els 4 quilos pot fer coses amb grups del mateix poble durant tot l'any.

Et dediques sols a la música?

Sí. Vaig fer música de ball per arribar a sobreviure. Jo des dels setze anys em vaig proposar viure de la música, tocant per hotels. Es pot dir que els *guiris* han pagat els primers discos dels Ocults, no els darrers, que han pagat els mallorquins i els catalans. Sense haver pegat el bot a Catalunya, no en podríem viure.

Tens la banda que t'agradaria tenir?

Sí.

Si arribassis a dalt canviaries els teus companys?

No ho faria. El que sí hem fet els Ocults és ampliar el grup amb músics professionals. Hi ha hagut els oficials, que érem quatre, i després en el directe, com Els pets o Gabinete, ampliam el grup. El darrer a entrar fou Carles Grimalt,

Toni Nicolau (veu i guitarra), Carles Grimalt (guitarra i acordió), Jaume Nicolau (baixista) i Biel Ferrer (bateria).

MÚSICA

que ara ho deixa. De fet, ja entrà per un projecte en concret. Ara queda la part inicial i dura dels Oculs.

Com definiries l'època que t'ha tocat viure?

És una època *frontissa*, tot passa a una velocitat que nosaltres encara no tenim assimilada. Els valors que han fomentat la modernitat ja no serveixen. No sé massa bé què és el que vendrà, però trencarà, perquè això ja fa aigua de pertot. Musicalment, ens obliguen a replantejar les dotze notes establertes per Bach, que ja són insuficients. La ciència ha demostrat que va ser un arranjament artificial i, si es manté així, és per conveniència de la indústria.

Què és el que no suportes dels músics?

Moltes coses. Que sempre xerrin de música, que ho facin malament dels altres músics. De les escoles de música, sempre n'he sortit rebotat.

I de l'empresari d'espectacles?

Són víctimes, com tothom, de l'aspecte econòmic. El criteri econòmic sempre va per davant de l'artístic: omplir-se la butxaca amb bona

música o no.

On vares néixer?

A Petra. Hi vaig viure un any.

D'on et sents?

De Manacor. El primer factor que ens defineix, en un món configurat per pobles, és la llengua, i no crec en el bilingüisme. Sempre hi ha una llengua que és més que l'altra.

Un objectiu?

Vull acabar filosofia, tirar endavant Oculs i fer un nou projecte a nivell individual.

Una bandera?

Països Catalans.

Una cançó o un tema?

El llenguatge de la vida, d'Everything but the girl.

Un concert?

Plaça de Bous, València, 1991, Oculs. Kevin Ayers, a Manacor. I el pitjor, Miles Davies, a Madrid, que em va robar els doblers miserablement.

Un himne?

La Balanguera

Un estil musical que no puguís suportar?

El més difícil, el pasdoble, però si he begut un poc i tenc una bona femella al costat en podria suportar un rere l'altre.

Un llibre?

Aloma

Com solucionaríes el tema de les drogues?

Legalització total i màxima informació.

Quan eres nin pensaves a pujar en un escenari?

Als 15 anys, tenia unes ganes boges de tocar la bateria. Als 16, me la vaig comprar, hi vaig entrar pel ritme.

Alguna mania abans de pujar a l'escenari?

No, però necessit pujar-hi amb un cert estat anímic, tant que em xerr a mi mateix per animar-me.

I quan hi ets, què penses del públic?

Que jo sense ells no som res. Que necessit una resposta seva, cal que posin en evidència que són amb mi.

A qui t'agradaria acompanyar amb la teva veu?

Molta gent, però estaria bé fer alguna cosa amb na Neus Jaume, flautista d'Al-

Mayurqa.

Quin és el pitjor moment a l'escenari?

Quan notes que la gent vol que continuïs, però el concert ha d'acabar, i la gent no ho vol i jo tampoc.

Vius en la música les 24 hores?

No, faig feina per etapes. Inspiracions a part, prenc notes i, a vegades, es passen anys en el calaix. Necessit desconnectar. Darre-rament em planteig més problemes filosòficsopolítics que no musicals. Després, passa com en el darrer disc que, per concebre'l, vaig llogar una casa a Sineu i m'hi vaig tancar.

I la família ho entén?

Vaig i vénc. Entr i surt. Han acabat assumint que som un poc bohemí. (Rialles).

Inexhaurible i engrescat ara en un projecte individual, Toni Nicolau prepara una trilogia per temàtiques, en què pot ser que hi gravi, a desgrat dels puristes, una selecció de temes de caire popular, començant pel cançon-ner i, potser, acabant qualsevol nit de bauxa en una Festa des Vermar a Binissalem.

ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA

ES
REFUGI

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 971 71 67 31 • Palma

TENDÈNCIES

Àlex Volney

EL MIRALL/97

Hernández Pijuan, en un paisatge de pintura

L'obra de Joan Hernández Pijuan (Barcelona, 1931) es presenta davant l'espectador com una expressió de gran simplicitat, alhora que serveix per exemplificar la màxima segons la qual no hi ha cosa més

complexa que arribar fins aquesta simplicitat. Es troba una bona selecció d'obra de deu anys de trajectòria pictòrica d'Hernández Pijuan al Centre Cultural Contemporani Pelaires, de Palma.

Són les pintures realitzades en la darrera dècada i en conjunt constitueixen un testimoni perfecte de la coherència que ha guiat aquest artista al llarg de la seva experiència pictòrica, una experiència que ja està a punt de celebrar el cinquantè aniversari.

Excepte una obra de 1986, una pintura acrílica sobre cartó, la qual marca un punt d'inflexió en la seva trajectòria, la resta de l'exposició és fruit d'un exercici que consisteix a construir l'obra de baix a dalt, capa rere capa, per després, una vegada assolida la superfície definitiva, gratar en

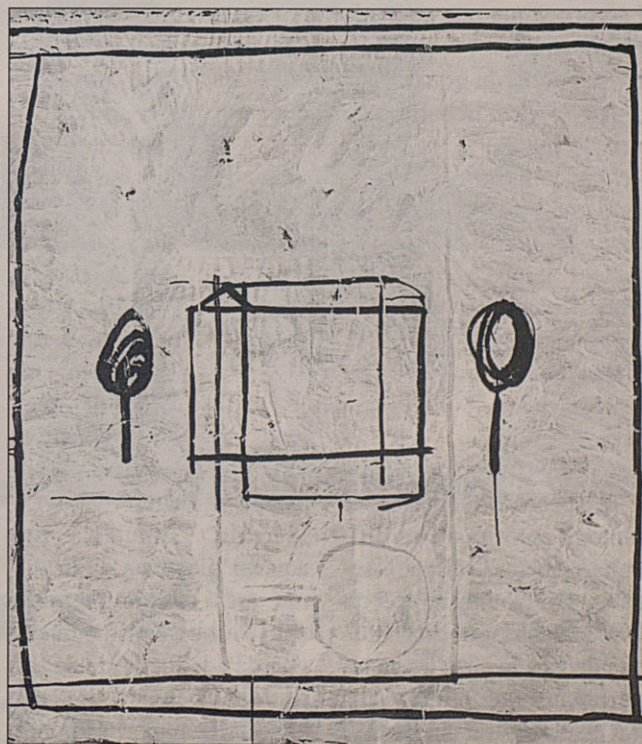
aquesta pintura fins a provocar el resorgiment de les entranyes de l'obra. La intenció de l'artista és que l'espectador pugui comprendre i gaudir fàcilment de tot el procés de realització de l'obra i que, d'aquesta forma, pugui descobrir la gran complexitat que s'amaga rere una aparença d'allò més simple.

Hernández Pijuan dóna cos a l'obra quan afegeix una capa de pintura sobre una altra, un color sobre l'ante-

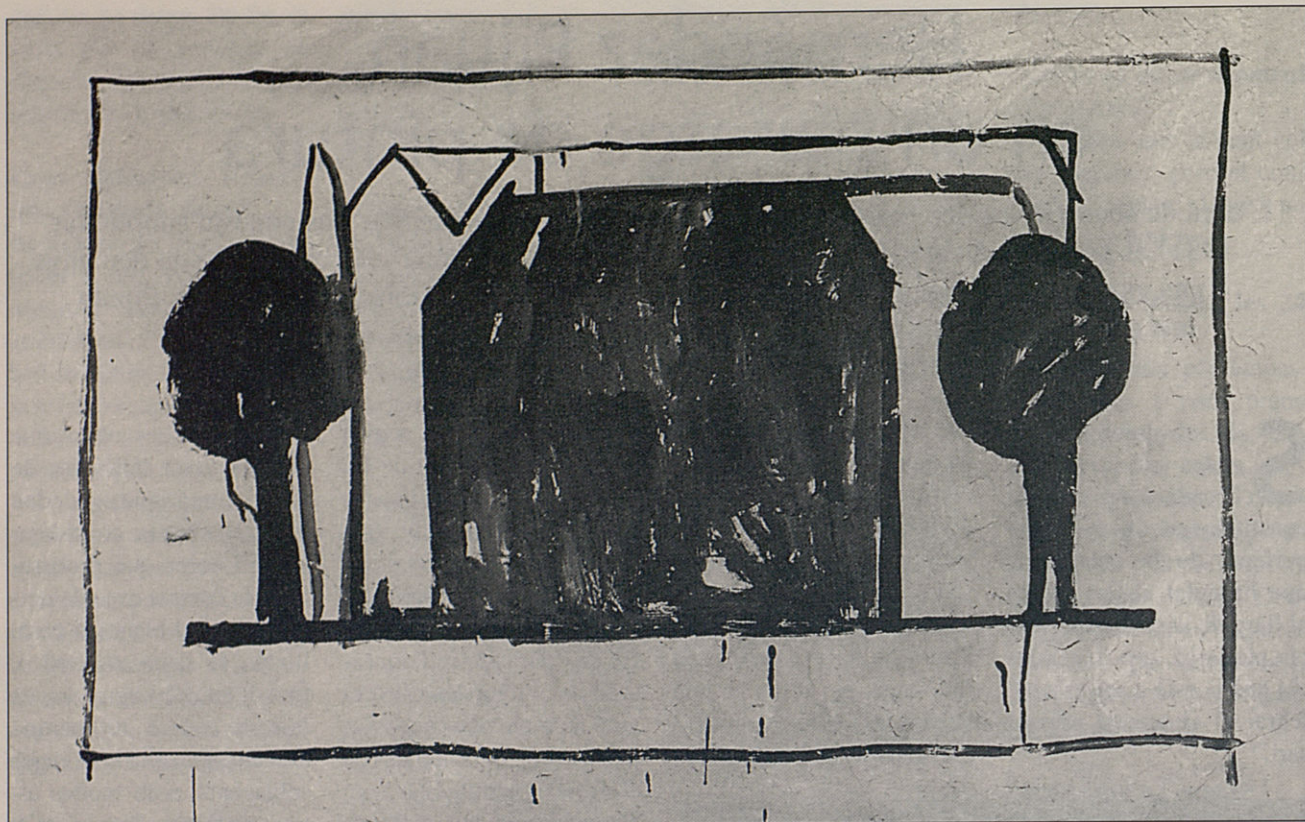
rior. Així, unes obres que podrien ésser definides de monocromàtiques queden lluny d'aquesta consideració. El color que protagonitza la darrera capa de pintura, sigui el blanc, el groc, l'ocre, el siena, el verd o, fins i tot, el negre, no es mostra com a tal perquè està enriquit, en altres capes subjacents, amb moltes altres tonalitats. Encara més, l'artista deixa les vorades aparentment inacabades precisament per fer partícip

Flor blanca. nüm.1. 1988.

Memòria de la Segarra VII. 1989.

Casa i arbres. 1988.

l'espectador d'aquest procediment.

La corporeïtat que presenta l'obra també serveix al pintor per poder-hi gratar. Hernández Pijuan treballa cada una de les capes de pintura amb una espàtula i l'empastament també es fa evident a l'espectador, alhora que enriqueix la textura definitiva

de l'obra. Un cop que arriba a la superfície exterior, el pintor s'aprofita de les dificultats que té l'oli per assecat-se i hi dibuixa amb el dit o bé amb un carbonet l'aixeca i deixa a la vista les capes de pintura que havien quedat en el substrat del quadre. El dibuix que dona forma i estructura l'obra és fruit

d'un vocabulari d'allò més elemental. Un arbre que representa tots els arbres, una fulla com a símbol de totes les fulles, una casa que pot ésser qualsevol casa, una flor que ens fa pensar en totes les flors, les ones de totes les platges, els núvols que tots coneixem, els solcs de qualsevol terra, en

definitiva, la memòria de tots els paisatges. L'artista dibuixa tots aquests elements de la forma més simple possible, amb l'esquematisme que es guarda a la memòria de tots nosaltres. Ben segur que aquest vocabulari és només per a Hernández Pijuan l'excusa per excavar dins

la pintura.

És un paisatge de pintura, però també és l'expressió que apropa la pintura d'Hernández Pijuan, una pintura de concepció abstracta, al món figuratiu de les realitats més diverses. En tot cas, a aquest dibuix, així com al color o a la forma de treballar l'oli, no se li pot negar una gran ambició estètica.

El pintor català cerca la bellesa de l'obra, la bellesa en la seva màxima expressió, que és quan s'insinua amb molta subtilitat. Tot i això, la pintura d'Hernández Pijuan no es queda mai en un simple exercici estilístic que només es pot emmarcat dins els terrenys es-

tètics. Per tot el procés de realització descrit abans, la bellesa d'aquestes obres és d'una gran solidesa.

Perquè per sota de les aparències, davall una espessa capa de pintura, s'amaga un artista en plena maduresa, conscient que s'ha de guanyar la seva pintura, i que tan sols podrà vèncer a força

de treballar-la. Per molt que la semblança sigui d'allò més simple, Hernández Pijuan pareix saber que només transmetrà dignitat i força si darrere de les aparències, si a la intimitat de l'estudi, si davall l'espessa capa d'oli queda l'enfrontament de l'artista amb la complexitat de la pintura.

La intenció de l'artista és que l'espectador gaudeixi del procés de realització

...

La corporeïtat que presenta l'obra serveix al pintor per escavar en ella

...

FONS D'INVERSIÓ DE "LA CAIXA"

Tenim un fons d'inversió per a cada client

A "la Caixa" disposa de més de 50 fons per poder triar. Fons de renda fixa. Fons de renda variable. Fons garantits. Fons internacionals, que li permeten invertir en els mercats mundials. Fons mixtos, perquè pugui combinar els

avantatges de la renda fixa i els de la renda variable. A més, pot disposar de liquiditat immediata i beneficiar-se dels màxims avantatges fiscals. Vingui a "la Caixa" i l'assessorarem. Tenim el fons d'inversió que vostè necessita.

Julia Roberts es retroba amb Richard Gere i Rupert Everett

Encara pendent l'estrena a les nostres pantalles d'*Stepmom*, comèdia dramàtica molt ben acollida per la crítica nord-americana, Julia Roberts, la seva protagonista, anuncia que tornarà a treballar amb els companys de dos dels seus majors èxits: Richard Gere (*Pretty Woman*) i Rupert Everett

(*La boda de mi mejor amigo*). Amb el primer coincidirà a *Runaway bride*, comèdia romàntica entorn de la història d'una al·lota que ha deixat plantats sobre l'altar un grapat de pretendents. Gere serà el periodista encarregat de donar a conèixer aquest cas. D'altra banda, *Martha and Arthur*

és el títol que marcarà el retrobament de la Roberts i Rupert Everett, i que explica les relacions entre una dona i el seu marit homosexual.

Julia Roberts,
la que fou
pretty woman.

Allen ens acosta al món dels famosos

Woody Allen.

Woody Allen va tornar a escollir Venècia per presentar el seu nou treball, *Celebrity*, una comèdia rodada en blanc i negre i amb un repartiment de luxe que fa honor al seu títol, sobre el món dels famosos. Allen satiritza la història desenvolupada al voltant dels actors i cantants de moda en una història que utilitza el pretext de la crisi d'una parella, integrada per Judy Davis i Kenneth Branagh, aquí convertit en l'*alter ego* de l'autor de *Desmontando a Harry* i *Todos dicen I love you*. Entre els nombrosos famosos que apareixen a la pel·lícula ens trobam amb els actors Leonardo Di Caprio, Melani Griffith, Joe Man-

tegna i Winona Ryder, el realitzador Gregg Mottola, el jugador de bàsquet Anthony Mason, l'escriptora Erica Jong i el magnat Donald Trump.

Michael Douglas pensa rodar una pel·lícula amb el seu pare

Retirat del cinema fa anys, el mític Kirk Douglas protagonitzarà, l'any que ve, una pel·lícula amb el seu fill Michael. Segons avança aquest, el responsable de l'argument del film serà el popular actor i escriptor Dan Aykroyd (*Los cazafantasmas*). Michael Douglas, coprotagonista amb Gwyneth Paltrow i Viggo Mortensen d'un *remake* de *Crimen perfecto*, el clàssic de Hitchcock, està preparant el rodatge de dues pel·lícules més: *The wondersboys*, sota la direcció de Curtis Hanson (*LA Confidential*); i *Still life*, una cinta dramàtica amb Meryl Streep.

Michael Douglas.

Àlex de la Iglesia acaba el rodatge de *Muertos de risa*

Un estudi televisiu, on una nit del 1974 José María Íñigo va mostrar davant de 34 milions d'espanyols com Uri Geller doblegava culleres amb la ment, ha servit d'escenari per a les darreres escenes de *Muertos de risa*, pel·lícula que el cineasta basc Àlex de la Iglesia ha acabat de rodar. Quart llargmetratge del director d'*El día de la bestia* i *Perdita Durango*, es tracta d'una comèdia d'humor negre que té per teló de fons els vells programes de varietats dels anys 70. Nino i Bruno (Santiago Segura i El Gran Wyoming), els protagonistes, són una parella d'humoristes que duen junts 20 anys. L'odi entre ells és inversament proporcional a la seva compenetració davant el públic, fet que provocarà la seva ruptura definitiva, en directe i amb trets, durant una gala televisiva. De moment, Àlex de la Iglesia ha aparcant el rodatge de l'anunciada *El regreso de Fu Manchu*, una costosa superproducció basada en els personatges creats per Sax Rhoner.

Norman Bates ressuscita

Personatge que va catapultar a la fama l'actor Anthony Perkins, Norman Bates tornarà ben aviat a les pantalles de la mà d'un altre remake del clàssic de Hitchcock, *Psicosis*. La pel·lícula, que arribarà als cinemes nord-americans el proper Nadal, ha comptat amb la participació del guionista Joe Stefano i de l'últimament molt sol·licitada Anne Heche, que s'ha fet amb el personatge de Janet Leigh. També la banda sonora recuperarà les inoblidables melodies de Berbard Herrann, ara adaptades per Danny Elfman, músic que sol col·laborar amb el realitzador Tim Burton.

Ang Lee s'apropa a la Guerra Civil americana

Nascut a Taiwan, encara que de formació professional absolutament americana, Ang Lee tornarà a provar sort a la propera edició dels *Oscars* amb *Ride with the devil*, drama coral ambientat a la frontera entre Kansas i Missouri durant la Guerra de Secesió. L'autor de *La tormenta de hielo* ha partit d'una novel·la de Daniel

Woodrell a l'hora de contar els desastrosos efectes de la contesa entre un grup de personatges del sud.

Ride with the devil ens presenta un atractiu repartiment ple de cares noves; Skeet Ulrich, Tobey Maguire (el qual va treballar amb el realitzador a *La tormenta de hielo*) o la cantant Jewel, en el seu primer treball per al cinema.

Relojería Española S.L.
Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

TISSOT
Swiss Quality Time

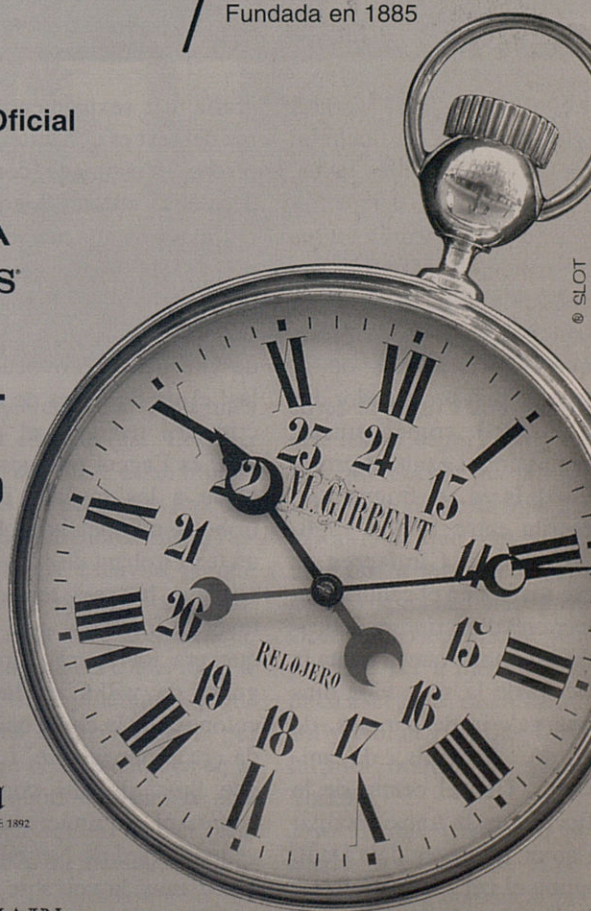
RADO
Switzerland

Calvin Klein
watches

Hamilton
AMERICA'S TIMEKEEPER SINCE 1892

PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

swatch
SWISS MADE

NOVA ADREÇA

Plaça de Cort 14
Tels.: 971 721 563 - 971 724 344
Fax.: 971 714 369

L'agent provocador: escriptura rellegible i inoblidable

Pere Gimferrer, *L'agent provocador* (Edicions 62). És un llibre que o el llegeixes sencer o el deixes sencer. Tot o res. Així de radical, així de ric, així de fascinant i esclavitzador. Si l'agent provocador és un agent esclavitzador, caldrà que el lector ho explori per l'interior d'aquesta aventura de les paraules que omplen les 86 planes del llibre.

repte de la seva insolència, de la seva bellesa, de la seva elegància i de la seva llibertat suprema, alta i riallera, o també massa sincera, massa vehement: la **Natàssia Filíppovna** de *L'idiota*.» El temps clos de l'amor del Poeta amb la dona incendiària produeix algunes de les planes més roents de la literatura catalana de tots els temps, en què la

amb Rimbaud i Lautréamont, que el duïen a la riba on el llenguatge deixa de designar, i es diu a si mateix i ens ofereix «aquests moments de *déjà vu* que, quan els vivim, ens fan sentir que ja els havíem viscut abans, o bé aquells moments que sabem, en viure'ls, que els recordarem sempre, o bé més decisius encara —i més secrets potser— aquells moments que vivim sense adonar-nos-en, però que després són allí, dins nosaltres, fets ja part de nosaltres, i han fruitat.». I la meditació egoïsta i precisa del jo actiu i del jo reflexiu gimferre-

tians és al cap de la lletra i a la seva fi l'únic i apassionant argument de l'obra. L'agent provocador pot enganxar els lectors que trobin en la lletra gimferreriana connexions amb el seu llegir, escriure i amar, amb aquest viure de bon de veres en les sensacions i els sentiments: trama i ordit de l'existir d'aquella manera exacte. Si, com crec, la literatura és salut, l'agent provocador és un dels més saludables agents que conec. Atenció: encara no es ven a les farmàcies. Les llibreries haurien de ser les farmàcies de l'ànima. Ela!

Llibre d'aventures verbals que fa servir el material més abundant i més humà, l'autobiogràfic, i que, a través d'unes arquitectures laberíntiques i eufòriques del sentit, m'ha duit a fer un *trip* poètic dels més forts que he viscut des de fa temps. Text provocador des d'un bell començament: brevíssima i exaltant prosa, dividida en set fragments i escrita entre 1979 i 1996-98, en què **Gimferrer** es converteix en el centre d'un exercici d'escriptura delicada, en l'amic que et conta la ficció de la seva vida dins una galeria de paranys, de perdó, d'espills, de miralls... I en el centre de la ficció i en la transversalitat l'amor, que, com deia Dant, «mou el cel i les estrelles»: l'amor de la lectura, de l'escriptura. I l'amor de carn i ossos i novel·lesc: l'amor de Maria Rosa, una provocadora, una *provocadriu*, «emancipada, la que feia un

grafia més sexualment íntima del text es converteix en ofrena. L'estimada com a deessa, sacerdotessa, emperadriu, prostituta marsellesa o «favorita otomana sortida del serral càlid i luxós del *Bajazet* de Racine», que desencadena, provoca, aïllas! el riu de frases de l'escrit: «El teu cos, el meu text, és l'agent provocador. Nedo a les fosques i em trobo a mi mateix trobant un text, trobant un cos.» Un cos que ho serà tot sense teves ni fracassos: «...i allò que era tot folrat com un guant de vellut en la nit cotonosa de la ciutat ocupada era el teu ventre, i allò que lluí als ulls com el negre sol alquímic que va veure Gérard de Nerval era el teu anus, la volva de plata.» Un cos a cos fascinant. I la lectura com a agent provocador: la lectura «artística» feta per a l'adolescent que es podia enlluernar amb els mots que llegia,

Aparador

Novetats interessants

Un amic meu em deia que la paraula «interessant» era un lloc comú per no dir res, per quedar bé. Li vaig dir que no hi estava d'acord perquè no hi trobava cap sinònim (ni afectar, concernir o tocar, ni atreure captivar o encaterinar, per dir-ne uns quants) que indicàs d'una forma tan precisa l'acció de qualque cosa que em desperta l'interès. Serien llibres que despertessin l'interès, la qual cosa ja està molt bé. *L'illa* de **Robert Creeley** (Col·lecció Zitzània, Di7 / Sa Nostra) és una excel·lent traducció de Dolors Udina de l'única novel·la d'un poeta nord-

americà que va viure a Banyalbufar entre 1952 i 1954 i va fundar una petita editorial, la Diver Press, que publicà un número de la revista *Origin* de Cid Corman i textos d'autors tan cabdals com Charles Olson, David Wolf i Paul Blackburn. A la impremta Mossèn Alcover, s'hi publicaren tots aquests llibres així com els set números de la revista *The Black Mountain*, que dirigí des de 1954 a 1957 i en la qual hi ha poemes de Ginsberg, Bourroughs i Whalen. La novel·la té un rerefons autobiogràfic en què un escriptor entra en crisi en un illa i navega

Pot-pourri de llenguatges. Josep-Maria Terricabres

Atreveix-te a pensar. La utilitat del pensament rigorós en la vida quotidiana. (Edicions La Campana). En una època com la nostra en què la salvatgeria i la ignorància són dues pestes quotidianes, aquest llibre del mestre Terricabres, un dels filòsofs alegres i savis que conec —ha fet traduccions magnífiques de Ludwig Witt-

gestein, ha escrit un parell de llibres en què la profunditat i la recerca de la sapiència es conjuguen amb una prosa planera: ètica i llibertat. Ara, amb aquestes dues-centes planes, s'ha inventat un diàleg còmplice amb el lector per estimular-lo, perquè pensi amb més discerniment i menys confusió, amb més claredat i amb

per les ribes de la folia.

Ferdymurke de Witold Gombrowicz (Quaderns Crema). Puc dir sense cap vergonya que aquesta és una de les novel·les més essencials de la literatura europea del segle XX. I la traducció que n'han fet Anna Rubió i Jerzy Slawomirski és extraordinària perquè han hagut de trobar l'efecte en català d'un llenguatge innovador ple de neologismes i idioletismes que el 1937 va crear Gombrowicz per demostrar la fal·làcia dels criteris estètics de discerniment que se solen aplicar a la literatura. L'autor inventa un idioma personal pouant paraules i expressions castisses del polonès, redefeix els mots, els fa anar cap on vol per divertir el lector. I alhora, sense témer-vos-en, haureu après moltes belles i nobles lliçons de filosofia. Un ver clàssic del segle XX.

Vals de Francesc Trabal

(Quaderns Crema). Trabal és un sabadellenc que va néixer el 1899 i va morir a Santiago de Xile el 1957. Va ser un agitador cultural: fundà el grup sabadellenc La Mirada, animà diverses associacions de cultura i dirigí el *Diari de Sabadell*. La seva obra ha estat magníficament rescatada per l'editorial Quaderns Crema, de l'actiu Jaume Vallcorba, en la qual s'han publicat un llibre d'articles i cinc novel·les. *Vals* guanyà el premi Creixells de 1936 i es pot considerar com una novel·la amb referents autobiogràfics, que cerca trencar amb el llenguatge obsolet del segle XIX i obrir-se a la novel·la moderna. Gabriel Ferrater, que era un sensible i un exquisit, li va dir en una carta a José María Valverde que era l'única novel·la catalana veritablement ben escrita. Molt recomanable. No ha caducat.

menys embull, amb més rigor i flexibilitat. Les deu parts del llibre estan travesades per preguntes amb les quals Terricabres ens fa l'ullet i ens espavila perquè puguem prendre consciència, tenir més consciència, ser conscients d'una mala fi de fets, de pràctiques quotidianes que no passen pel nostre pensament. I és en la vida quotidiana en què està arrelat aquest discurs que no és ni un manual d'autoajuda, d'autoestima o de qualsevol pardalada d'aquestes i que no s'atura de demanar: Comparteixo els meus pensaments amb algú? Per què busquem explicacions últimes? Quines

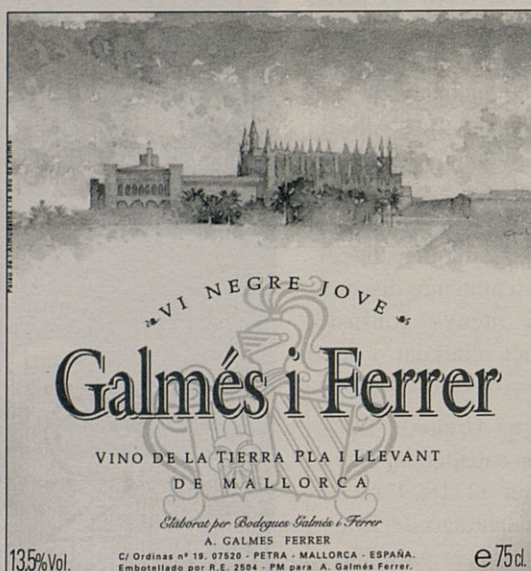
coses sé segur i com ho sé, que les sé segur? Com ho faig, per decidir qui té raó? Com es poden ensenyar els valors? A què em sento moralment obligat? Quin gust fa aprendre amb gust. Gràcies Josep-Maria! Un poemari per a humans una mica escèptics, que estimin Billy Holiday, el blues i la infinita bellesa de Nova York!

José Hierro, *Cuaderno de Nueva York* (Poesia Hiperión). El vaig començar per darrere i vaig quedar flipat: el poema *Vida*, que clausura el llibre, és un dels sonets, amb els de Blai Bonet, més essencials des dels clàssics que he llegit mai.

de novetats

Vi negre jove Galmés i Ferrer

Els vins de Galmés i Ferrer recullen la tradició vinificada del celler de Can Mec de Petra, iniciada per Joan Galmés i Amengual i continuada pel seu fill Guillem. El nét, Arnau Galmés i Ferrer, és enòleg i ha fet possible la síntesi dels sabers tradicionals de la família amb la més moderna innovació tecnològica. Els Galmés han volgut ubicar el seu celler en una vella casa familiar reconstruïda, aferrada a la casa natal de Juníper Serra, que és el centre de la seva activitat d'elaboració de vins. El vi negre jove Galmés i Ferrer és

elaborat amb les varietats *manto negro* i ull de llebre, procedents de la comarca de Felanitx. Presenta un color vermell clar amb reflexos violacis. Les aromes primàries són vegetals i les secundàries són afrutades. En destaca una acidesa lleugerament fresca a la primera impressió. Un vi que fa honor als ceps del Pla i el Llevant de Mallorca. El negre jove de Galmés i Ferrer és un vi consistent que pot esser degustat amb tota classe de carns i plats condimentats.

Bodegues Galmés i Ferrer.
Carrer d'Ordines, 19. 07520
Petra. Tel. (971) 561088

El formatge vell de Can Montes

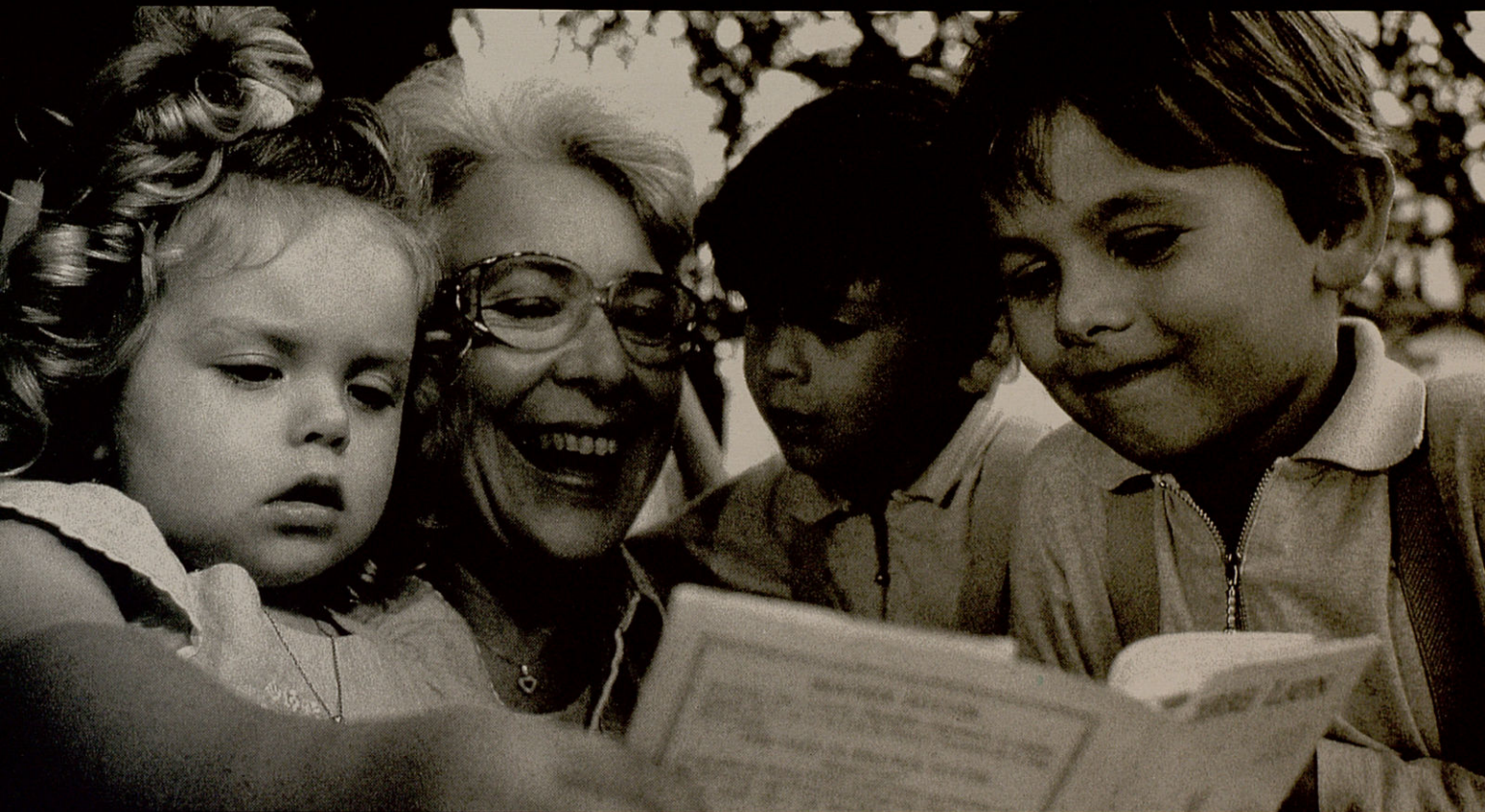
Can Montes és una explotació agropecuària amb granja avícola i bestiar propi. Aquest fet assegura la qualitat de la llet, que constitueix el punt de partida del procés d'elaboració dels seus formatges. Amb poc temps, han obtingut un prestigi ben guanyat. Els seus productes són els formatges semicurats, flor de card, figurí, el *montero*, vell, pur d'ovella, tendre i brossat. El vell de Can Montes és un formatge que s'ha de tastar per captar-ne l'acusada personalitat, tan diferent dels formatges vells menorquins però, alhora, amb un toc de familiaritat que demostra la seva pertinença a un mateix tronc formatger. Ha estat elaborat amb llet pasteuritzada de vaca, cabra i ovella, amb pasta premsada. Amb posterioritat ha seguit un procés d'envelliment de vuit mesos. Sec, envellit i gustós, representa una considerable passa cap a la recuperació d'aquells formatges tradicionals mallorquins —els formatges de *mallorques*—, que nodriren les taules de reis i prínceps. És un magnífic formatge d'alt nivell que marca una línia a seguir plena de possibilitats de cara al futur.

Can Montes. Carretera de s'Arenal a Lluçmajor, Km 1.
07600 s'Arenal. Tel. (971) 743225

Consell de Mallorca
Foment i Ocupació

"Això era un taconer que fugia de fam i de feina, i s'estimava més..."

Parlau en català als vostres fills i ajudau-los a sentir-se mallorquins; és fonamental per a la seva formació i per al futur de la nostra llengua. Aprofitau-lo. Tu decideixes com vols expressar-te, què vols sentir i què vols llegir. Saps que en qualsevol circumstància et pots comunicar en la nostra llengua, la que t'identifica com a ciutadà o ciutadana de Mallorca, la que t'agermana amb més de deu milions de persones que, com tu, fan valer el seu dret a parlar i ser escoltades en català.

tu tens la paraula

...en català, naturalment.

Consell de Mallorca
Cultura i Patrimoni
Servei de Normalització Lingüística

GOVERN BALEAR

TENIM L'EXPERIÈNCIA.

TENIM EL FUTUR.

HO TENIM TOT PER ACONSEGUIR-HO TOT.

*A Ses Illes, ho tenim tot per aconseguir allò que sigui menester.
Tenim l'experiència, tenim la cultura, tenim el caràcter, tenim els
costums. I també tenim... la il·lusió, la creativitat, l'energia...
I, sobretot, tenim el futur.*

**SES ILLES: HO TENIM TOT
PER ACONSEGUIR-HO TOT.**